

VESELA, ANTOLOGIJA

izbor poezije za djecu
iz Vesele sveske 1952–1991.

LEKTIRA
NARODU

ŠKOLEGIJUM

LEKTIRA

18

ŠKOLEGIJUM
LEKTIRA
18

VESELA, ANTOLOGIJA
(IZBOR POEZIJE ZA DJECU IZ VESELE SVESKE 1952–1991)

Izdavač:
Mas Media Sarajevo
Fond otvoreno društvo BiH

Za izdavača:
Emina Šukalo
Dobrila Govedarica

Urednik biblioteke:
Nenad Veličković

Izbor i pogovor:
Nenad Veličković

Recenzija:
Svetlana Kalezić-Radonjić
Jasmina Ahmetagić
Ivica Vanja Rorić

Ilustracija na naslovnoj strani:
Hamid Lukovac, Maša i medvjed,
Vesela sveska, 1957.

Lektura:
Sandra Zlotrg

Tehnička podrška:
Nikola Bešlić

Dizajn-koncept:
Asim Đelilović

DTP:
Boriša Gavrilović

Tiraž:
2000 primjeraka

VESELA,
ANTOLOGIJA

IZBOR POEZIJE ZA DJECU
IZ VESELE SVESKE
1952–1991.

Sarajevo, 2018.

Sadržaj

Duško Trifunović, Sanjam li ja ovo (9)

U DVORIŠTU (11)

Brato Pavlović, Pijevac i lisac (12)

Grigor Vitez, Dva pijetla (14)

Grigor Vitez, Patka, pljusak i stari gusak (14)

Branko Halusa, U Luke (15)

Slobodan Lazić, Siva pesma (16)

Ljubivoje Ršumović, Čudan ljekar (16)

Dušan Radović, Sve je pošlo naopačke (17)

Zlata Kolarić-Kišur, Spava selo (18)

Predrag Čudić, Pileća pjesma (18)

Stanko Rakita, Kupa (19)

Gvido Tartalja, Guske (19)

Mošo Odalović, Kokoška se seli u toplije krajeve (20)

VESELA ŠUMA (21)

Edo Bubalo, Šta ko ima (22)

Dragan Kulidžan, Mravi grade željeznicu (22)

Alija Šljamo, Hrabri miš (23)

Radovan Mikić, Jež i vjeverica (24)

Grigor Vitez, Sto vukova (25)

Grigor Vitez, Ptičja pjevanka (27)

Gustav Krklec, Ptičji pjev (28)

Gvido Tartalja, Kitova beba (29)

Gvido Tartalja, Som (30)

Grigor Vitez, Potočnica (30)

Ljubodrag Despotović, Kako trava spava (30)

Stanko Rakita, Željkova prolećna želja (31)

Zlata Kolarić-Kišur, Svatko sudi po sebi (32)

Velimir Milošević, Šumor-šuma (33)

Nikola Vujčić, Kad kažeš – volim (34)

- Dragan Radulović, Ostavi nebo za pticu (35)
Miodrag Stanislavljević, Zec s govornom manom (36)
 Gvido Tartalja, Dunja (36)
 Šukrija Pandžo, Vesela šuma (37)
- PRAVO ČUDO, DIVNO ČUDO (39)
Zlata Kolarić-Kišur, Ne mršti se lutkice (40)
 Enver Ekić, Kako Bata crta (40)
 Brato Pavlović, Kada kiša pada (41)
 Mira Alečković, Zbrka (41)
 Milica Miron, Stari mlin (43)
 Slobodan Lazić, Divno čudo (44)
 Slobodan Lazić, Noć (45)
 Branko Čopić, Kod čičine kuće (46)
Nasiha Kapidžić-Hadžić, Zar nije tako? (48)
 Predrag Čudić, Siva četka (49)
 Bisera Alikadić, Sto (50)
 Ivica Vanja Rorić, Svaka čast (50)
 Šimo Ešić, Šta sve ujak mora znati? (51)
 Velimir Milošević, Dve jabuke (52)
 Rizo Džafić, Naglavačke (53)
 Laslo Blašković, Kad porastem (54)
 Mošo Odalović, Spavanje (55)
Anto Gardaš, Kako se u našoj kući čitaju novine (55)
 Vesna Parun, Moje ime (56)
 Miroslav Antić, Golišava pesma (57)
 Grigor Vitez, Kako živi Antuntun (58)
 Zvonimir Balog, Brat (59)
Ljubivoje Ršumović, Deset ljutih gusara (60)
 Muhidin Šarić, Sto pitanja (62)
 Enes Kišević, Suha pjesma (62)

DECIMALI (63)

Hamza Humo, Drug čvorak (64)

Jan Beran, Crtež (64)

Grigor Vitez, Uoči narodnog praznika (65)

Slobodan Lazić, Velikodušnost (65)

Branko Miljković, Pisma o cvetu (66)

Dragutin Malović, Kauboj Mićo (67)

Dragan Lukić, Samo vi recite meni... (68)

Desanka Maksimović, Na jesenjem trgu (69)

Amir Mujić, U dalekom Vijetnamu (69)

Buda Stojković, Tačke (70)

Laza Lazić, Kad sam bio kitolovac (71)

Dušan Radović, Da li pionir (71)

SAV OD SREBRA, SAV OD ZLATA (73)

Gustav Krklec, Zapis o snijegu (74)

Branko Ćopić, Znaš li naše gradove? (74)

Dušan Đurišić, U šetnji (75)

Nasiha Kapidžić-Hadžić, Da što mi ti... (76)

Ivica Vanja Rorić, Svuda lišće, svuda zlato (77)

Ilija Ladin, Slavujevi jezici (77)

Enisa Osmančević-Čurić, Vrijeme (78)

Nasiha Kapidžić-Hadžić, Šefija (79)

Luko Paljetak, Budilica (80)

Pogovor

Nenad Veličković

POEZIJA U ŠKOLI:

OD USKRAĆIVANJA KA STICANJU ZNANJA (81)

BILJEŠKA O PJESNICIMA I PJESNIKINJAMA (115)

NAPOMENA O IZVORIMA (123)

Sanjam li ja ovo

Mama se vratila s posla,
tata se vratio s puta,
djeca sada smiju da otvore vrata od balkona,
da gledaju grad i mjesječinu.

Tata, kako ću ja znati da ovo nije san?
Ti si se vratio s puta,
mama je došla s posla,
mi sjedimo na balkonu i gledamo mjesec...
Kako ću znati da ja ovo ne sanjam?

Ne sanjaš, sine.
Eto, ti mene pitaš
i ja ti odgovaram.

Znam, tata, ali ja i kada sanjam,
pitam te i ti mi odgovaraš.
Ali kako ću znati da sve ovo nije san?

Ne sanjaš, sine.
Evo, ja te gledam i volim te.

Znam, tata, ali ja i kada sanjam,
ti mene gledaš i znam da me voliš.
Ali kako ću znati da sve ovo nije san?

Ne sanjaš, sine.
Eto, mama te drži na krilu.

Znam, tata, ali ja i kada sanjam,
mama me drži na krilu.
Ali kako ću znati da sve ovo nije san?

Ne sanjaš, kćeri moja. Eto, tvoj brat
stoji pored tebe i sluša naš razgovor.

Znam, tata. Ali kako ću znati
da ja sve ovo ne sanjam?
Kako ću znati da sve ovo nije san?

Duško Trifunović

U DVORIŠTU

Pijevac i lisac

Noć je...
Do svitanja
ostalo dosta.
A p'jevac sanja –
staroga lisca
prima ko gosta.

Ulazi lisac.
Podvi rep, sjede.
Veli mu p'jevac:
“Kum mi budi”.
Uz osmjeh lisca
moli da jede
i sve ga dobrim
komadom nudi.

Pa vadi vino
i dvije čaše.
Do gosta nosi
sve u trk.
Veseo lisac
repinom maše
i sretan gladi
junački brk.
I poče pjesmu
u kojoj veli
da se od srca
svog veseli –
p'jevac i lisac
zajedno sjeli
i sad su pravi
prijatelji.

I mnoge čaše
tu lisac popi
i zatetura –
ne traži nove.
A p'jevac viknu:
“Evo se opi!”
pa pernat svijet
razdragan zove.

Navali družba –
kokoške, pijetli.
U svakog kljun je
nalik na kuku,
a jedno pile
fenjerom sv'jetli
da pjana lisca
složno dotuku...

I tu p'jevac
sanjati presta.
Zijevnu, žmirnu –
začu šum:
“U domu svome
daj gostu mjesta.
P'jevče, otvori...
Ljubi te kum!”

A p'jevac usta,
vratima stiže
i reče glasno:
“San je san.
Domaćin tek se
u zoru diže.
Dođi mi, kume,
kad svane dan!”
Brato Pavlović

Dva pijetla

U dvorištu, na bunjištu
Živjela su dva pijetla,
Ko dva cara presvijetla,
Slavna roda i podrijetla.*
Radi toga – ko je prvi,
Zavade se baš do krvi.
Mač istrgnu svaki svoj,
Zametnu se ljuti boj.
Pobijeđeni, skunjen, ljut,
Sakri se u neki kut,
A pobjednik digne viku
Čak s drveta u šljiviku:
“Divite se pobjedniku!
Kukuriku! Kukuriku!”
Dozva orla ova vika,
I odnese pobjednika.
Grigor Vitez

Patka, pljusak i stari gusak

Lije pljusak,
stari gusak
dig'o kišobran.
Pokraj njega
patka gega,
kaže: – Dobar dan!
– Zdravo, zdravo,
luda glavo! –
veli gusak njoj –
Što se močiš,
što ne skočiš

pod kišobran moj?
Veli patka:
– Dušo slatka,
nije loša stvar.
Kad ne plovim
i ne lovim,
neka kisnem bar.
Grigor Vitez

U Luke

U Luke iz Gračana
dva goluba gačana,
tri kravice šarulje,
kućica bez žarulje,
čobanče sa frulicom,
i djeda sa lulicom,
malo krdo ovaca,
kesa puna novaca,
uzorana njivica,
rascvjetana šljivica,
novi traktor crven, čist,
i na njemu traktorist.

Sve to ima malena
slikovnica šarena.
Branko Halusa

Сива песма

Сивим небом ветар сиви
сив облачак гони,
а он бежи и у бегу
сиве сузе рони.
Сузе цурком на кров пале
сиве куће мале.
У тој кући све је сиво:
сива песма цврчка,
сива ватра са огњишта,
сив је боб што крчка,
сив је бакрач, сто и клупа,
сива мишја рупа,
сив је чак и светла трачак
воштанице сиве...
Како онда црни мачак
у том сивом свету
да опази сивог миша
на сивом шиљтету?
Слободан Лазић

Ћудан лјekar

Miš je dobio grip,
pa je sjeo u džip
i prevalio put dugačak,
da ga pregleda dr Mačak.

Doktor pacijenta štipnu,
pacijent nešto zucnu,
doktor mu leđa pipnu,
najzad ga u čelo kucnu:

– Sa moje tačke gledišta,
nije ti ništa!

To kaza,
pa ga smaza!

Ljubomir Ršumović

Sve je pošlo naopačke

Tip-tap, tip-tap,
tip-tap, tip-tap...
Oho!... To je kap!
Oho!... Još jedna kap.

Sve je pošlo naopačke
za vrapce i mačke
kad je jesen okačila
svoje žute značke,
kad je vetar zapevao
novembarske tačke.

Sve je pošlo strmoglavce
za ptice i cveće
kad je sunce odustalo
na krov da nam sleće,
kad je žuto ljuto,
kao da nas neće.

Tip-tap, tip-tap...
Dušan Radović

Спава село

Мало село позаспало,
у таму се умотало.
Свјетла нигдје нити трачка,
само бљесну очи мачка
кад на својем ноћном лову
шуља се по туђем крову.
Пјесми нигдје чути гласа,
умукнуо лавез паса,
тек по које псето лане,
када зрело воће пане.
Само пијевац у шљивики
буди зору: “Кукурику!”
Злата Коларић-Кишур

Pileća pjesma

Još juče pile je bilo u jaju,
u ljusci, u belom zagrljaju.

U šupi staroj, pod kolskim točkom,
pod toplom majkom, pod nežnom kvočkom

Pod toplim perjem kroz sate mnoge
stvarala su se krila i noge.

U čekaonici ljuske, u slami,
rađale su se oči u tami.

Pod nežnim krilom, u toplom gnezdu,
strpljivo čekahu svoju zvezdu!

Predrag Čudić

Купа

Kod Karlovca žubori Kupa,
u njoj se mali Karlo kúpa.

Evo livada oko Kupe!
Seljaci mirisno seno kupe
i slažu u kupe
pored Kupe.

Iza livada brdo se vísi,
nad brdom sunce ko kruna visi.

Brežuljci, livade, biserna Kupa –
sve se sunčanim zracima kupa.

Svi novci sveta ne mogu da kúpe
čarobnu lepotu reke Kupe.

Stanko Rakita

Гуске

Једна је гуска
рекла другој гуски
да је гуска.

“Јеси: гуска.
И понављам: гуска.”

Наљути се друга гуска.
Њој да једна гуска
каже да је гуска!

И викне првој: “Гуско!
Зар ти, једна гуска,
да мени кажеш – гуска.”

А прва опет: “Јеси.
Баш си гуска, гуска, гуска.”

Тако су се расправљале
све до ноћи касне,
јер гуске међу собом
тешко се објасне.

Гвидо Таргаља

Kokoška se seli u toplije krajeve

Ма каква kokoška, bila je to kokošketina;
naplaćivali smo karte – da je vidi svetina.

Kokoška kao ždrebe, i koji gram pretegne;
isprazni se dvorište, kad ode da legne.

Jednom godišnje nosila jedno jaje;
ovećoj porodici godinu dana traje.

A samo jednom peruškom jastuke smo punili,
zbog nje su se ljudi s nama bratimili i kumili.

Umela da kukuriče; igrala glavnu rolu.
Svi su govorili: Šteta što ne ide u školu!

Bila je pametna, ma kakva pčelica,
jedina na svetu kokoška – selica.

Odletela je na jug. Nikad se nije vratila.
Da nam je znati, bar, je li imalo patila?

Мошо Одаловић

VESELA ŠUMA

Шта ко има

Срна има ноге лаке,
а шарено перје свраке.
У коња је дуга грива,
у магарца длака сива.
Медвјед има шапе грубе,
а вук снажне, оштре зубе.
Перо има руке двије,
три их дана прао није!
Едо Бубало

Mravi grade željeznicu

Kolona mrava
prenosi građu
cijeli dan.
Dignuti kuću
od sto spratova –
njihov je plan.

Al' je ne mogu
prenijet oni
za dvjesta dana,
zato je pala
odluka nova –
izmjena plana!

Stručnjaci mudri
na zboru mrava
predlože skicu:
– Moramo brzo
napraviti sebi
– željeznicu!

S njom će se lako
prenositi građa,
za zimu hrana...
A treba i za
potrebe druge
svakoga dana.

I neće propasti
za trista dana,
trajajući više.
Srdačno mravi
odluku novu
– pozdraviše.

Pa se svi onda
latiše posla
da grade prugu.
U poslu vidiš
na rubu šume
kolonu dugu.
Dragan Kulidžan

Hrabri miš

U gostima mišić bio,
vino pio,
pa se jako osilio.
Te pozvao starog mačka
na megdan da dođe,
samo ako zna,
samo ako može,
kroz rupu da prođe!
Alija Šljamo, učenik iz Jablanice

Jež i vjeverica

Na stazi u šumi
nasmijana lica
susreli se jednom
jež i vjeverica.

– Koga ja to vidim?
Ljepoticu našu!
– Dobro jutro želim,
šumski stoiglašu!

Kuda tako rano,
ako smijem znati?
Ti baš nisi vičan
rano ustajati.

– Besanicu imam,
bolestan sam jako
i već dvije noći
ne spavam nikako.

Uzim'o sam kupelj*
i razne masaže,
ali vidim da mi
sve to ne pomaže.

Jedan dobar savjet
ja ti mogu dati:
sve će brzo proći,
rada se prihvati.

A sad doviđenja,
ja vremena nemam.

Žuri mi se jako
jer zimnicu spremam.

Radovan Mikić

Sto vukova

U šumi je bio Jova.

Tamo gazao,

šalabazao,

a kad se vratio,

svima je kazao:

– Vidjeh, ljudi, sto vukova!

Zubi strašni,

oči sjaju,

pa urlaju,

zavijaju...

– Sto vukova? Oho-ho!

Nije valjda ravno sto?

– Ne baš ravno, – reče Jova –

al' šezdeset,

il' pedeset

bilo je vukova...

Zubi strašni,

oči sjaju,

pa urlaju,

zavijaju...

– Nemoguće... jer pedeset,

druže moj,

pedeset je velik broj.

– Možda nije baš pedeset,
al' dvadeset,
možda deset...
Prebrojat' ih nisam mogô –
bilo ih je mnogo, mnogo.
Zubi strašni,
oči sjaju,
pa urlaju,
zavijaju...

– Ma ni deset nije bilo!
To se tebi pričinilo.

– Baš kroz šumu, lišće, granje
promagliše,
da li manje ili više –
ko da zna?
Ali jasno vidjeh dva.
Zubi strašni,
oči sjaju,
pa urlaju,
zavijaju...

– Ma ni dva ih nije bilo!
To se tebi samo snilo.

– Al' ja sam im štropot čuo!
Nešto tamno projurilo,
vučjega je roda bilo...

– Sigurno je bio miš,
crni miš,
ili – niš'!...

– Vidio sam:
nešto šušnu,
nešto šmugnu,
šuma gusta, ne vidiš –
može biti
šušnu,
šmugnu
poveliki miš!...

Grigor Vitez

Птичја пјеванка

Јутрос пала књига с крова,
просула се из ње слова.
Дошле птице велике и мале
и слова се назобале,
па сад сричу сваког дана
разна слова прогутана.
Наглас вичу, те ћурличу
и цвркућу и ћувичу
и жвргоље и живкају
и ћућоре и цивкају,
пиште, жврље и циличу,
кријеште, цврче и ћивричу,
криче, грчу и грличу
и пијучу и цијучу,
жуборкају, ћућоркају,
пирикају, цирикају,
пискутају, цвијукају,
цврљугају, шврљугају,
ћирликају, грљукају,
фићукају и биглишу
и пјевају и уздишу...

Сваки дан их сунце пита,
из књиге им златне чита,
те од зоре уче, сричу
два-три слова да ћурличу.

Григор Витез

Птичји пјев

Свака птица својим гласом пјева:
врабац живка, а жубори шева.

Голуб гуче – то сва дјеца знају,
дјетлић кликће у зеленом гају.

Сврака кречи да те хвата мука,
а чешљугар пјесмицу ћирука.

Врана гаче ил' граче на трави,
звиждањем се кос из грма јави.

Гавран гракће и крилима лупа,
соко пишти, а пупавац пупа.

Препелица пућка, пућпуриче,
а орао штекће или кликће.

Рода кљуном звоца и клепеће,
а ћук ћуче када падне вече.

Тетријеб клоца, глокоће из луга,
а превија плазица ил' вуга.

Јаребица ћирика, ћирика,
кукавица кука из борика.

Грлица нам грче ил' гргуће
у предвече или у свануће.

Ластавица цвркуће све тише,
славуј поје, пребира, биглише.

Жуна кликће ил' тотрче прво
кад удара кљуном шупље дрво.

Паун кријешти кò и кријешталица.
Својим гласом пјева свака птица.

– Шта магарцу сви ти гласи значе?
Није птица, па реве и њаче!

Густав Крклец

Китова беба

Мајка чеду тепа:
“Слатки, мали сине”,
а он има девет
метара дужине.

Још му она тепа:
“Бебо моја мила”,
а та беба има
две хиљаде кила.

Гвидо Таргаља

Сом

– Памти ову мудрост, сине,
– сом сомчету вели свом –
само ко истински зине,
може бити прави сом.

Гвидо Тартаља

Potočnica

Potočnice kraj potoka,
što si tako plavooka?

Odakle si nabavila
boje plave?
Zar si nebo dohvatila
čak iz trave?

Grigor Vitez

Kako trava spava

Kako trava spava
i šta sniva
dok počiva?

Trava spava
poslije kiše,
glasno diše,
vlagu siše
i miriše.

Uz put sanja
čas svitanja,
sunce,
rosu,
djecu bosu.

Sanja bube,
sanja laste
i sve brže
raste,
raste...

Ljuborag Despotović

Željkova prolećna želja

Željko priča mami:
– Mene šuma mami!
U tišini šume,
bele breze šume,
procvale su zove,
potočić me zove.

Cveće širi krune,
latice se krune,
leptirak se lepi
na cvetove lepi.

Tu kao i lane
trčka lepo lane...

Mama gleda Želju:
– Imaš lepu želju!
Hajdemo do šume,

gde brezice šume,
gde su cvale zove,
gde potočić zove,
gde se cvetne krune
polagano krune,
gde se leptir lepi
na cvetove lepi,
gde kao i lane
trčka lepo lane.

Lice malom sinu
od radosti sinu.

Stanko Rakita

Svatko sudi po sebi

Bubamara, jež i puž
ležali kraj mora
u dubokom hladu
maslina i bora.
Gleda jež spram žala,
pa se čudom čudi:
“Što se ovi ljudi
na tom suncu prže?
Od sunčanog sjaja
ništ' mi nije mrže!”

Puž pružio roge,
na obalu zirka.
Smetalo ga sunce,
pa nemirno žmirka:
“I ja volim vlagu,
zato shvaćam ljude

što se ovdje moće.
No shvatit ne mogu
da se sunčat hoće”.

A buba što cvjetnim
stazicama šeće,
pužiću i ježu
zaneseno reče:
“Kad me sunce grije
na mirisnom cvijetu,
nema za me veće
sreće na tom svijetu.
Zato shvaćam dobro
što u zlatnom sjaju
užívaju ljudi!”

Evo kako svatko
sam po sebi sudi.
Zlata Kolarić-Kišur

Шумор-шума

Благо оном који уме
говор шуме да разуме.

Шумор јелâ и јасикâ
и роморе оморикâ

и шта свуноћ шапћу брезе
док на небу трепћу звезде.

Шта се скрива и беласа
у крошњама старог храста.

Шта сни борик, шта борови,
шта високи јаворови.

И куда су, као стреле,
витке јеле полетеле.

Благо оном који чује
шта то шума поручује.

Шта то плету чудне бајке
разасуте кроз шумарке.

Шта се, преко тајних жица
преноси кроз песме птица.

Шта сновијају звер и сова
у дубини древних јо̀ва.

Благо оном који шета
и те тајне одгонета:

Шта то шума приповеда.
Велимир Милошевић

Кад кажеш – ВОЛИМ

Кад кажеш – ВОЛИМ,
трава се умири,
звјезда са неба ти се јави,
шума се у ухо претвори,
застану мрави...

Кад кажеш – ВОЛИМ,
птице теби долете,
на руке ти слете лептири,
облак се примакне ближе,
сунце на једно око зажмири...

А ти онда кажеш:
– Чекајте, молим!
Ја вас све једнако ВОЛИМ!
Никола Вујчић

Ostavi nebo za ptice

Ostavi nebo za pticu,
za ribu nek pjeva rijeka,
sjemenu zalivaj klicu,
mir njeguj za čovjeka.

I čuvaj mekani put
za svoje nožice bose,
nad njim je kotur žut
i nebo zaplavilo se.

Ostavi noć za snove,
osmijeh nek sja na licu,
odvikni lovce da love,
ostavi nebo za pticu!
Dragan Radulović

Zec sa govornom manom

Doziveo sam strasnu traumau
kad su u nasu sumu
dosli lovci da love
nas sirote zecove.

Zalajase kerovi strasno
i grmnu lovceva puska
i vidite rezultat:
poceo sam da suskam.

Za mene kao zeca
to je velika nesreca
jer svi drugi zeci
pravilno izgovaraju reci.

Odlucih zato da se lecim
da pravilno govorim reci
da mi se ne smeju zeci
i ceo rod pseći.

Ovako vise ne ide!
Sutra vec – casna rec! –
idem kod psihijatra
da vidim sta on smatra.
Miodrag Stanislavljević

Dunja

Na nebu mjesec
velika dunja
okrugla, žuta.

Oblak kô zverka
mrgodna, ljuta,
dunju na stazi
nebeskoj spazi
i već se šunja
da je proguta.
Gvido Tartalja

Vesela šuma

U našu šumu blizu sela
sunce svrati,
hrastove krošnje, čupavo grmlje
da pozlati.

Pa i mi s njime koračamo
razdragani,
i zavirujemo: ima li zrelo
što na grani.

I evo, odmah ukraj puta
divlja kruška,
na grani joj se žut i zreo
plod ljuljuška.

Opor je malo, ali godi
ko i drijeni
što su popali po ledini
sve crveni.

Trnjine sitne ne diramo
nek još crne:
jer od njih, znamo, zubi će redom
da utrne.

Gloginja šaku pozobljemo
s prvog gloga.
“Jedite više” – kažu nam vrapci –
“ima toga!”

A kraj potoka šipur čeka
i šipurci;
pazimo da nas ne izgrebe
on po ruci.

Zreli su plodovi svi u vrhu,
i s visina
zovu nas: mi smo prepuni samih
vitamina.

Tad zapjevamo i sva radosna
šuma sluša,
i još nam ponudi lješnika žutih
i oskoruša.

Zato volimo našu šumu
blizu sela
kad je od pjesme i zrijevanja
sva vesela!

Šukrija Pandžo

PRAVO ČUDO, DIVNO ČUDO

Ne mršti se, lutkice

Ne mršti se, lutkice,
Kad ti nosić brišem;
Ja i sebe otarem
Kad plačem i kišem!

Malu bijelu maramu
Mama mi je dala,
Da se na nju priviknem
Dok sam jošte mala.

Zato i ti, lutkice,
Pazi, – to je važno! –
Da ti nikad ne bude
Pod nosićem vlažno!
Zlata Kolarić-Kišur

Kako Bata crta

Našo Bato nasred stola
tatinu olovku,
pa nacrt'o začas vola
i kraj vola plovku.

Po rogu će svako moći
da prepozna vola,
al' plovka je pola sova,
a kokoška pola.
Enver Ekić

Kada kiša pada

Mačak prede,
djeca sjede,
baba priča,
puši čiča,
mama plete,
igle lete,
lutka ćuti,
vatra bukti,
puca klada
kiša pada,
vjetar jak,
dimi odžak...

Brato Pavlović

Збрка

Нацртала Неда
коњче, јежа, миша,
жирафу и мацу,
паткицу и јарца,
ћурку и магарца,
па је одвојила
главу, реп и тело,
и сада се игра –
саставља у цело.

Али време дође
да у школу пође,
па је Мишу звала,
сличице му дала:
“Узми слике моје

и лепак и боје,
и састави коња,
миша и жежурка...

У кутији другој
налазе се: мачка,
жирафа и ћурка.

У кутији трећој,
оној понајвећој,
крај сивог магарца,
нађи жуту патку
и белог јарца”.

А Миша је мали,
Миша није знао
шта је чији део,
а Миша је вредан
да састави слике
баш је, јадан, хтео.

Сад је, ето, коњче
са жежевим телом
и репом од миша!
А Миша се љути
и неће да ћути,
наглас плаче Миша.

Да је Миша знао,
да је дете веће,
он би знао да су
уши магареће;
он би знао да је
жежуркина игла

и да је жирафа
врат у небо дигла;
он би знао да је
с роговима јацац...
Али шта ће Миша,
још није буквацац.
Мира Алечковић

Стари млин

Лакомица воду лије,
витло врти, млазом бије,
млин се стреса, жрвањ шкрипи
и у сандук брашно сипи.
Много зрња гута кош,
па клопара и думбара
Кò да збори: “Доспи још!
Ту су пуне вреће жита,
једра, зрела, различита!”
Вода хучи,
шумно бучи,
журно, журно,
брже, брже,
млин клопара
и думбара,
меље, меље
свима нама
на весеље.
Милица Мирон

Divno čudo

Imam jedno meče, meče,
Svu mi zimu kesten peče.
Pravo čudo, divno čudo,
Kako meče kesten peče.
Pravo, divno čudo!

Imam jedno prase, prase,
Crvene ga čizme krase.
Pravo čudo, divno čudo,
Kako prase čizme krase,
Kako meče
kesten peče.
Pravo, divno čudo!

Imam jedno mače, mače,
krpi moje stare hlače.
Pravo čudo,
divno čudo,
kako mače
krpi hlače,
kako prase
čizme krase,
kako meče
kesten peče.
Pravo, divno čudo!

Imam pašče Dženi, Dženi,
čim prst dignem, ono šeni.
Pravo čudo,
divno čudo,
kako šeni
pašče Dženi,

kako mače
krpi hlače,
kako prase
čizme krase,
kako meče
kesten peče.
Pravo, divno čudo!

Imam živo luče, luče,
za kosu me čupa, vuče.
Pravo čudo, divno čudo,
kako luče
kosu vuče,
kako šeni
pašče Dženi,
kako mače
krpi hlače,
kako prase
čizme krase,
kako meče
kesten peče.
Pravo, divno čudo!...

Slobodan Lazić (Po jevrejskoj narodnoj pjesmi)

Ноћ

На сомотским шапама,
црна,
једва чујна,
ноћ се прикрала под прозоре моје.
Ту је за часак неодлучно стала.
Затим је, к'о од шале,
хитро прогутала

кестен у цвету,
клупу,
зид баштенски
и кров суседов са петлом од лима
и небо с љубичастим облацима.

Онда је стала да грицка полако
зидове собе,
један,
други,
трећи,
па вршак пећи,
сат са кукавицом
и акваријум са златном рибицом...

Једино није прогутала мене
и мали комад свеће упаљене,
већ је крај стола збуњено застала
и упорно ме,
дуго
посматрала...
Слободан Лазић

Kod čičine kuće

U čiče je stoka zdrava:
konj, magare, vo i _____.
Pored krave, i to vele,
leži jedno malo _____.

I kobilu čiča ima,
ona vazdan glavom _____.
Za kobilom ždrijebe skita,
nogama se zadnjim _____.

Ispred kuće čiča viče,
a u štali krava _____.
Ždrijebe kaska brzo, brže,
a kobila za njim ____.

Kad na potok voko ode,
on popije bure _____.
A konj vranac, tvrde glave,
taj popase tovar _____.

Magarac je skroman tako
pa mu živjet nije _____.
Malo jede, malo pije,
ko god stigne, taj ga _____.

Iz dvorišta čuješ glas,
laje Žučo, ljuti _____.
Taj ti ne zna šta je post,
glođe uvijek neku _____.

Na bunjištu, sjajna oka,
pored pijetla stoji _____.
U pijetla je šaren rep.
Majko mila, što je _____.

U bari se vazdan pljuska
duga vrata bijela _____.
A pored nje, vrata kratka,
pliva, roni jedna _____.

Evo blata kao kvasac
i u njemu rokće _____.
Tuda moraš ići bos,
začepiti dobro ____.

Obnoć blizu sova huče,
a po danu golub _ _ _ _ .
I još nešto, zatim tačka,
pored peći prede _ _ _ _ _ .

Branko Ćopić

Zar nije tako?

Kad mi Ida zaželi
poći u vrt veseli,
da vidimo kako će
bez nje biti kod kuće.

Biće čiste police,
uspravljene stolice,
uredne vitrine,
ali bez vedrine.

Biće mirne četkice,
ladice i metlice,
na svom mjestu vazne,
ali sobe prazne.

Biće šah u kutiji,
al' na bijeloj hartiji
nacrtana vrteška
biće bez svog smiješka.

Biće tihi lončići,
namotani končići...
Svi će mira imati,
ali za njom čeznuti!

Nasiha Kapidžić-Hadžić

Siva četka

Bila jednom jedna četka
niti česta, niti retka.

Imala je dlake sive
od kobilje sive grive.

To je bila siva četka,
siva s kraja i početka.

Puna četka sivih dlaka,
mračnijih od crnog mraka.

Puna četka gustog hlada,
u kom samo pustoš vlada.

Majka joj je konjska griva,
konjska griva sasvim siva.

Bila jednom jedna četka.
Čuvala je moja tetka.

Četkala je četkom tetka
svoga muža, moga tetka.

Četkala je četka tetka
pred subotu svakog petka.

Nije bilo izuzetka –
petkom tetka tetka četka.

Predrag Čudić

Sto

Znate li
šta je to
kuhinjski sto?
To je kuća
usred kuće!
Ispod njega
djeca razmišljaju,
ispod njega djeca se raduju
i strahuju.

Bisera Alikadić

Svaka čast

Lako ti je biti tata.
On je za sve tata-mata!
On u kući pravdu kroji,
pa se tate svako boji.

Tati svaka čest i čast,
on je glavna kućna vlast!

Još je lakše biti mama.
Blago mami među nama!
Nju svi paze, nju svi vole,
svi za savjet baš nju mole.

Svakoj mami svaka čast,
i ona je važna vlast!

Najlakše je seka biti.
Nju ti svaki zakon štiti!
Ja bih rado bio seka,
ali za to nema lijeka.

I seka je neka vlast,
zato i njoj svaka čast!

Ali, otkad sunce sja,
najteže je biti – ja!
Svi su sretni što sam živ,
jer sam uvijek za njih kriv!

Kriv što maca ima rep,
što je slijepi mišić slijep,
kriv za prozor, kriv zbog vaze,
kriv za poraz cara Laze...

Ja baš nisam neka vlast,
al' i meni svaka čast!
Ivica Vanja Rorić

Šta sve ujak mora znati?

Nisam htio, šta ću kriti,
al' moradoh ujak biti...
A šta znači ujak biti,
reći ću ti da znaš i ti:

Kad si ujak, moraš znati
zašto tata nije mati,
zašto brci rastu tati,
gdje se Mjesec danju skriva,
šta sa Suncem noću biva,
zbog čega je magla siva,
što na krušci nema šljiva?...

Ujak mora da se sjeti
zašto i slon ne poleti,
zbog čega je crven crijep,
šta će konju konjski rep?!...

Ujak treba sve da shvata,
treba da je akrobata –
da vještine pozna mnoge:
hodanje na čet'ri noge,
premet, kolut, stoj na glavi
(i u sobi i na travi)
mora znati i da skače,
da mjauče i da njače,
da rže i kukuriče
i da priča lijepe priče...
Kad moradneš ujak biti,
sve ćeš ovo znati i ti.

Potpuno je isti vic
moradneš li biti – stric!...

Šimo Ešić

Dve jabuke

U dve ruke –
dve jabuke.

Svaka ruka –
po jabuka.

Svaka ruka
kô jabuka.

U dve ruke,
dve malene,

dve jabuke,
dve rumene.

U dve ruke,
dve malene,

dve jabuke,
dve medene.

Svaka ruka
po jabuka.

Svaka ruka
kô jabuka.

Velimir Milošević

Naglavačke

Gledam vodu
s jedne tačke
i sve vidim naglavačke:

Naglavačke
riba pliva,
naglavačke stoji njiva,
naglavačke
ribar lovi,
naglavačke šuma plovi.

Naglavačke
raste trava,
naglavačke čovjek spava,
naglavačke
cvijeće cvjeta –
naglavačke pola svijeta.

Brzo sidem
sa te tačke,
jer i ja sam naglavačke.
Rizo Džafić

Кад порастем

Када порастем,
кад будем снажан,
ко орао ћу летети дуго.
Постаћу пилот,
смео и важан,
ако не постанем нешто друго.

Када порастем,
кад будем спретан,
са много воље
и нешто среће,
на броду ја ћу бити капетан,
ако не постанем нешто треће.

Када порастем,
хитар и ногат,
ногOMET ћу играти вешто.
Постаћу славан,
можда и богат,
или ћу бити четврто нешто.

Кад будем велик
и перу вичан,
моје ће речи лутати светом.
Постаћу писац,
велики писац,
ако не постанем нешто пето...
Ласло Блашковић

Спавање

То је нешто што се хрче у татином кревету.

То је кад гледаш цртане,
па ти се затвори једно око.
И кад опереш ноге
да оду на спавање.

Мој тата спава као топ,
а ја као праћка –
зато што се праћакам,
па испаднем из спавања.

Мошо Одаловић

Како се у нашој кући читају новине

Старији брат прочита новине
од задње странице до половине.

Мама завири на тренутак
у “Мале огласе” и “Модни кутак”.

Тата у читању нема границе –
чита од прве до задње странице.

Ја сам у томе веома кратка –
прочитам “Луњу” и “Пају Патка”.

Мој млађи брат је задњи по реду,
али још не зна абецеду.

Он зато прави од папира
хармонику која никад не свира.

Анто Гардаш

Moje ime

Mara ima
maramu
a Lepa lepezu.
Mirjana je
s Damirom
učvrstila
vezu.

Vanda bere
lavandu
a zlaticu
Zlata.
Bijelu radu
voli Rade,
lijepu katu
sadi Kata.

Lada žuri
na ladanje.
S plivanja se
vraća Vanja.
Na Kantridu
ide Ida.
A najbolje
vidi Vida.

Imena su
nalik cvijeću:
ovo hoću,
ovo neću.

Uzmi mene,
uberi me!
Ja sam tvoje
pravo ime.
Ne bojim se
mraza, zime!

I šta sad?
Pa, lijepa hvala!
Ali ja već
imam ime.
Majka mi ga
moja dala
ne zbog zime,
već zbog – rime

i zbog cvijeća
na početku
jednog davnog
premaljeća!
Vesna Parun

Golišava pesma

Kad mrak uz okno
nos pritisne
i zvirka u klince
što se svlače,
neko se isplazi,
neko vrisne,
a neko kaže:
oho, mračē!

Na spljošten nos
mu palac metne
i onda,
uz osmeh,
spusti roletne.

Šta se tog mraka
svaki čas tiče
na šta golišavi
klinci liče.
Miroslav Antić

Како живи Антунтун

У десетом селу
Живи Антунтун.
У њега је малко
Необичан ум.

Он посао сваки
На свој начин ради:
Јаја за лежење
Он у врту сади.

Кад се јако смрачи,
Он мрак граби лонцем.
Разлупано јаје
Он зашива концем.

Да л' је јело слано,
Он то ухом слуша.
А рибу да пјева
Научити куша.

На ливаду тјера
Бицикл да пасе,
Да му мише лови,
Он затвори прасе.

Гуске сијеном храни,
Снијегом соли овце.
А насади квочку
Да му леже новце.

Кад кроз жито иде
Он сједа у чун.
Сасвим на свој начин
Живи Антунтун!
Григор Витез

Брат

То је онај клинац
који за твоју маму каже
да је његова.

То је онај малац
који ти је и оца присвојио,
који твоју родну кућу
својом назива.
Додуше има своје
неко пишљиво име,
али се твојим презименом
презива.

Брат је кењац, који ти не да
ни дједа.

Разговараш ли с баком,
спреман те је ударити шаком.
Све више се служи твојим стварима,
твојом гардеробом.

Једног дана ће и тебе
прогласити – собом.
Звонимир Балог

Deset ljutih gusara

Deset ljutih gusara
došlo u moj krevet.
Jedan pao s kreveta,
ostalo ih _ _ _ _ _

Devet ljutih gusara
još ne znaju ko sam.
Jednog sam uspavao
ostalo ih _ _ _ _ _

Osam ljutih gusara,
ja ih oštro gledam,
jedan pao u nesvest,
ostalo ih _ _ _ _ _

Sedam ljutih gusara
pobeglo na brest.
Jedan pao na glavu
ostalo ih _ _ _ _ _

Šest ljutih gusara
zbrisalo u svet,

jedan se izgubio,
ostalo ih _ _ _

Pet ljutih gusara
lete kao leptiri,
jedan pao u bunar,
ostalo ih _ _ _ _ _

Četiri ljuta gusara,
bes u njima vri,
jedan puko od muke,
ostalo ih _ _ _

Tri ljuta gusara,
a protiv njih ja,
jednog sam zviznuo,
ostala su _ _ _

Dva ljuta gusara,
a pogled im ledan,
jedan se okliznuo
još ostao _ _ _ _ _

Jedan ljuti gusar
postao je medan,
prosto se istopio,
ostao _ _ _ _ _

U svakom pogledu
prošla me je strava.
sad je sve u redu,
može da se _ _ _ _ _

Ljubivoje Ršumović

Sto pitanja

Moj je tata odrastao,
I zbog tog se važan pravi,
Čim ga nešto priupitam,
On kaže: "Ne gnjavi!"

I mama je slična njemu,
Pa mi uvijek zato,
Čim zaustim da je pitam,
Kaže: "Ćuti, zlato!"

A u meni sto pitanja,
Pa se s pravom ljutim;
Jesu li me rodili
Da im samo ćutim?
Muhidin Šarić

Suha pjesma

Siniša šiša miša od pliša,
šašava kiša pljušti u šaš,
tapšu u doboš Radoš i Višnjja
Maša i Jakša praše u marš.

Ušuškan šumar šešir stišće,
šašava kiša pljušti u šaš,
šušnu u šušnju ševa tiše,
šumi, šumi od lišća plašt,
šumi, šumi od lišća plašt...

– Prestani, tata, šušcati više!
Ne piški mi se nimalo baš.
Enes Kišević

DECIMALI

Drug čvorak

Naš učitelj čvorka ima,
on je drugar nama svima
i pravi je veseljak;
kad grajamo, i on viče,
bez bukvara slova sriče,
biće skoro pravi đak.

Hamza Humo

Crtež

Na beloј plohi
skrivenog zida
linijom jednom,
ali sasvim tankom,
nacrtaćemo decu.

Zatim ćemo opet
linijom jednom,
još tanjom,
nacrtati nebo
i oblak beo.

I to će biti dobro,
jer deca će uvek
ostati deca,
a oblak beo
otploviti neće.

Jan Beran

Uoči narodnog praznika

U nebo lete
i rascvjetavaju se rakete
crvene, žute, zelene, bijele...

A što žele,
a što žele,
te ruže rujne, zelene, bijele?

Crvena – da svi ljudi žive u slobodi,
zelena – da žita rastu, da sve dobro rodi,
bijela – da mir vlada među narodima
svima
svima...

Grigor Vitez

Velikodušnost

Kad porastem, šta da budem?
Gutač vatre ili car?
Zvezdolovac,
moreplovac
ili dimničar?
A mogô bih baš da budem
i poslastičar!

Ti tek dođeš,
a ja stojim za brdom slatkiša,
pa se belim,
belim,
belim,
poput belog miša:

bela kapa,
lice belo,
čak i brci beli,
dugi brci,
tanki brci
(od krema zacelo!).
Ja se klanjam, pritrčavam:
“Izvolite sestii!”
Tortama te ugošćavam:
“Izvolite jestii!”
A na kraju, kad upitaš:
“Šta imam da platim?”,
ja ću novac sa osmehom
natrag da ti vratim.
“Izvinite, al’ vi niste
ništa naručili!
Prema tome, vi ste ovde
gost naš samo bili!
Plaćeno je sve već davno,
izvolite znati,
jer nekada vi ste, draga,
bili moja mati!...”

Slobodan Lazić

Pesma o cvetu

Jedan maleni cvet
Još ni progovorio nije
a već je znao sve tajne sunca
i sve što zemlja krije.

Jedan maleni cvet
još nije ni prohod'o

a već je umeo sam da se hrani
svetlošću, vazduhom i vodom.

Jedan maleni cvet
ne zna da čita i piše,
al' zna šta je život, šta je svet,
i miriše, miriše.

Branko Miljković

Kauboju Mićo

Svakog dana dječak Mićo
nosi pušku, pištolj, laso,
i na konju – na “Vihoru”
trči trkom, jaše kasom.
Na crvenim čizmicama
mamuze mu zvone.
Pošao je u Misuri
u lov na bizone.
Uplašiti njega neće
krici vrana, gusta šuma,
ni dugačke, čudne sjenke
što se njišu nasred druma.
Jedino se trgne, strese
kad s prozora vikne majka:
– Hajde kući, kauboju,
na redu je sad čitanka!
Znaš pištoljem da barataš,
bacaš laso, plašiš svijet!
Samo ne znaš da sračunaš
koliko je tri put pet!

Dragutin Malović

Само ви реците мени...

Децо,
децимали,
јесте ли ме
звали?
Јесте?
Нисте?
Али – бисте?
Па,
ево ме,
мене или ме,
ко вам сада
нешто сме!
Ко вас грди,
ко вас љути,
ко вам каже
“мир” и “ћути”?
КО?
Њих бар сто!
Кажу: “МИР”!
И кажу: “БУТИ”!
И: “Нисмо ми с вама
козе пасли!”
КО?
Одрасли.
О, одрасли,
о, одрасли,
зар ви нисте
никад расли?

Док се дете
увис пење,
тражим за њега
СТРПЉЕЊЕ!
Драган Лукић

Na jesenjem trgu

Svega na tom trgu ima,
ili mi se tako čini,
samo je sve neobično
i po boji i veličini:
grožđe je kao ribizle sitno,
krastavci krupniji od duleka,
a bundeva veća od čoveka.
Tu su cvekle
po veličini kupus pretekle.
I trešnje su veće
od glave dečje.
Višnje se kao razlićak plave,
a kupusu navrh glave
nacrtane crne oči.
Pod zakletvom vam ovo svedočim.
Desanka Maksimović (Sa izložbe dece slikara)

U dalekom Vijetnamu

Stižu vijesti svakog dana
iz dalekog Vijetnama
o borbama za slobodu,
gladnoj djeci i narodu.

Ljudi, žene, starci, djeca
goloruki borbu vode
i krvavom stazom idu
do pobjede i slobode.

Majka plače, žali sina,
jadna sestra svoga brata.

A ja kažem da svi čuju:

– Dosta suza, dosta rata.

Amir Mujić, učenik Osnovne škole
“Ilija Grbić” u Sarajevu

Tačke

Mala crna tačka:

– kraj rečenice.

Velika crna tačka:

– pomračenje Sunca.

Rogata crna tačka:

– glava junca.

Sa četir' noge crna tačka:

– crna mačka.

A krilate crne tačke:

– gavrani iz Bačke.

A bezbrojne crne tačke

– šta čine?

Noć crnu – bez mesečine.

Buda Stojković

Kad sam bio kitolovac

Kad sam bio kitolovac,
ja sagradih sebi dvorac
na Ostrvu kokosovom,
a na Moru limunovom.

Od gusarskih oštarih kandži
otih Zaliv pomorandži,
nastanih se pored vode
gde šećerne trske rode.

Celog dana u svom zamku
sedeo sam, i na slamku,
sa zidina, odoz gore,
srkutô sam slatko more.

Laza Lazić

Da li pionir

Da li pionir sme da se plaši?
Sme, ako ima od čega.

Da li pionir sme da plače?
Sme, ako ume da prestane.

Da li pionir mora da bude hrabar?
Ne mora, ako nije.

Da li pionir sme da se tuče?
Ne sme, ako ne mora.

Da li pionir mora da bude dobar đak?
Ne mora, ako je glup.

Da li pionir mora sve da zna?

Mora, ali ne može.

Dušan Radović

SAV OD SREBRA, SAV OD ZLATA

Запис о снијегу

Стани, стани, давни друже,
и погледај у висине,
бит' ћеш опет сретан, млад –
свуда свијетле звијезде круже...

Јата бијела! тиха јата! –
и ко прича из давнине
сав од сребра, сав од злата
трепти, блијешти бијели град.

Све трепери, све се блиста,
небом сјаји, сребром листа,
све је свијетли, сјајни дан.

Овај снијег нам опет врати
што не може нитко дати:
најљепши дјетињства сан!
Густав Крклец

Znaš li naše gradove?

Jedna varoš kozu muzla,
ta se varoš zove _ _ _ _ _.

Jedan ribar ima čamac
u gradiću zvanom _ _ _ _ _.

Ulovili lovci vuka
blizu grada Banja _ _ _ _ _.

Poletjela bubamara
sa Neretve, iz _ _ _ _ _.

Preplivala hrabra braća
rijeku Unu kod _____.

Vozi "Galeb" druga Tita
po Jadranu, blizu _____.

Voza kola drug odbornik
prema Drini, u grad _____.

Ide ratnik, nosi koplje,
sve niz Vardar, u grad _____.

Hamza Humo pjesme pjeva
usred grada _____.

Potjerao miša mačak
od Užica čak u _____.

Na Dunavu ima grad,
ime mu je Novi ____.

I još jedan veći grad,
taj se zove _____.

Branko Ćopić

U šetnji

Drago mi je
kad mi neko
pri susretu reče:
– Dobro jutro!
Dobar dan!
Dobro več!

A ne volim
kad se neko
kao paun šeće,
pa nikoga
na ulici
pozdraviti neće!
Dušan Đurišić

Da što mi ti...

Da što mi ti, da što...?
Sije zima brašno
na rešetku, sa oblaka,
prosipa ga vrh sokaka,
povrh krova čađavog,
širom parka usnulog.

Da što mi ti, šta mi ti je...?
Baba zima brašno sije,
na rešetku, na sito,
sipa ga plahovito,
razvija nam na sve strane
bijelo brašno, bijele dane.

Da što li je, šta je to...?
Sije zima na sito,
na rešetku golemo
sitno brašno ledeno,
pa pogače bijele, svježe
na svakom koraku leže.
Nasiha Kapidžić-Hadžić

Svuda lišće, svuda zlato

Lišće, lišće, svuda lišće,
samo pada, samo slijeće.
Al' šta vrijedi, al' šta vrijedi,
kad ga, eto, niko neće.

Zlato, zlato, svuda zlato,
po zlatu se jesen šeće.
Al' šta vrijedi, al' šta vrijedi,
kad ni njega niko neće!

Svuda lišće, svuda zlato –
carsko blago nebrojeno.
Al' šta vrijedi, al' šta vrijedi,
kad je zlato pogaženo...

Pokraj puta, pokraj staze
svi jesenas zlato gaze.
Ivica Vanja Rorić

Slavujevi jezici

Slavujevi jezici
Na trpezi
Ili slavujeva pjesma
Na grani!
Ne! Ne može, gospodo!
Ne može obadvoje!
Večera
Ili koncert!
Ilija Ladin

Vrijeme

Vrijeme pastira iz lonca pokipi,
mlinarevo vrijeme sipi, sitno sipi.

Kosci svoje vrijeme pred kišu uplaste,
a mamino s tobom svakog dana raste.

Vrijeme mađioničara može da se bira:
hoćeš iz rukava, ili iz šešira.

Grafičar vrijeme slaže u slovima.
Bakino je ono – što ga uvijek ima.

Jedna buba vrijeme u svilu isprede,
a dosada sama svoje vrijeme jede.

Vrijeme dimnjačara plamsa i pucketa,
piloti prestižu svoje preko svijeta.

Vrijeme slastičara u slasti se smaže.
Najslađe je ono vrijeme što se slaže:

– Idem do drugarice, trebaće mi teka –
a znaš da te NEKO iza ugla čeka.

Filozofi kažu: Vrijeme ne postoji,
a slikari svoje prave čak u boji.

Pjesnikovo pero takvu pjesmu sanja
što će biti vrijeme i budućih dana.

Enisa Osmančević-Ćurić

Šefija

Tiha, tiha, zgurena,
po kućama prosi;
suha kora hrastova –
tabani joj bosu.

Bez ičega, ikoga,
kao da je ničija;
za njom tek zapristaje
rugalica dječija:

“Šefija hopa
prevarila popa,
u Šefije noge kokošije!”

Ne znaš da li Šefiju
rugalica boli,
ona samo prosi
kruha, brašna, soli...

Riječi su joj jedine:
“Fala, bog ti platio...
Sadaka te čuvala...
Dlan ti se pozlatio.”

Idu svijetom Šefije,
noge im kokošije.
Rugala se ruga,
ne budi joj druga.
Nasiha Kapidžić-Hadžić

Budilica

U meni stalno nešto zvrca,
štreca me nešto oko srca,
zvrnda i zvoca, zveca i zvocka,
neki kotačić, neka kocka.

U želucu mi nešto krčka,
u trbuhu me nešto bocka,
kao da negdje imam cvrčka:
ne volim da se po meni brčka.

Boli me sve, i noge i tjeme:
Pojedoh neko kvarljivo vrijeme.

Luko Paljetak

Pogovor
Nenad Veličković
POEZIJA U ŠKOLI:
OD USKRAĆIVANJA KA
STICANJU ZNANJA

*Pesnik mora biti mudar da bi deci imao
šta da kaže. On otkriva deci da znaju i
ono što ne znaju da znaju.*

Dušan Radović*

Namjera sastavljača bila je da učiteljima i nastavnicama ponudi izbor poezije za djecu koji će kao nastavno sredstvo služiti postizanju obrazovnih ciljeva reformisanog programa nastave maternjeg jezika i književnosti. Istovremeno, htjeli smo skrenuti pažnju na značaj *Vesele sveske* i ulogu koju je ona kao školski časopis imala u jednom periodu svog izlaženja, od 1952. do 1991. godine. O tome će na kraju biti više riječi.

Nažalost, u toku rada na odabiru pjesama pokazalo se da do svih 40 godišta nije bilo moguće doći, a da ni sva koja istraživaču stoje na raspolaganju nisu kompletna i bez oštećenja.¹ To je svakako

* Predgovor Antologiji srpske poezije za decu (Beograd: SKZ, 1984)

¹ Nedostaju godišta i brojevi: VII.1958/59; X.1961/62; XII.1963/64; XVII.1968/69. (oštećeni primjerci); XVIII.1969/70; XX.1971/72; XXII.1973/74. (oštećeni primjerci); XXIII.1974/75. (pola godišta); XXIV.1975/76. (oštećeni primjerci); XXV. 1976/77; XXVII.1978/79; XXVIII.1979/80; XXIX.1980/81; XXX.1981/82; XXXI.1982/83; XXXII.1983/84; XXXIII.1984/85; XXXIII.1985/86. (nedostaju brojevi 1, 7, 8, 11, 13, 14, 15); XXXV.1986/87. (nedostaju brojevi 1, 2, 5-10);

moralo ostaviti traga na tačnost ocjena koje se o poeziji *Vesele sveske* mogu izreći, kao i na ovakvu selekciju građe. U svakom slučaju, ovaj se posao u ovom trenutku ne može i ne treba smatrati završenim, a prvi korak ka njegovom dovršenju bila bi odgovarajuća kampanja da se sva godišta pronađu, kompletiraju i pohrane na jedno mjesto. Tek tada bi se u cjelini mogao sagledati značaj ovog časopisa i odrediti njegovo mjesto u kulturnoj baštini Bosne i Hercegovine.

Uprkos svim nedostacima, Antologija računa na veliki broj raznovrsnih čitalaca i čitateljica. Možda ne najbrojnija, ali najzahvalnija, i takvu je sastavljač imao pred sobom tokom svog rada, jeste ona sastavljena od baka, djedova, koji će ove pjesme čitati po drugi put, svojim unucima, nakon što su to čitali davno, dok su bili pretplaćeni na *Veselu svesku*. Bez sumnje će mnoge učiteljice i nastavnici u ovoj knjižici prepoznati bogato i inspirativno nastavno sredstvo, ali i priručnik, prije svega zahvaljujući odjeljku u Pogovoru u kojem se nude kratke interpretacije svih pjesama i predlaže jedan mogući način kako da se one na času, u nastavi, kontekstualiziraju u dječije iskustvo.

Najzad, knjigu i bez glasova odraslih mogu u sebi ili naglas čitati djeca, iako je sve teže zamisliti da bi to mogla činiti bez poticaja starijih, i izvan okvira školskih obaveza. Zahvaljujući širini i kvalitetu sadržaja *Vesele sveske*, granice država unutar jednog govornog područja ne moraju predstavljati ozbiljnu prepreku da se *Vesela, antologija* čita na isti način i u Hrvatskoj, i u Srbiji, i u Crnoj Gori, i među govornicima našeg jezika bilo gdje u svijetu.

1. O početku, i marginalnim zapažanjima

Prvi broj *Vesele sveske* izašao je u maju 1952. pod nazivom *Vesela sveska Glasa pionira*, na ukupno šesnaest stranica A5 formata.

XXXVI.1987/88. Za pomoć u pristupanju pregledanim godištim sastavljač se ovdje zahvaljuje Nadini Grebović-Lendo, Ivici Vanji Roriću i osoblju Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Sarajevu i Biblioteke Sarajevo.

Prvi broj, koji kao urednik potpisuje Anđelko Ristić, izdaje redakcija Glasa pionira, a štampa Štamparski zavod *Veselin Masleša*, Sarajevo. Među poznatijim prvim saradnicima su pjesnikinje i pjesnici Zlata Kolarić-Kišur, Momčilo Tešić, Dragan Kulidžan, Gvido Tartalja, Vladimir Čerkez, Branko Halusa, Dragan Lukić, Brato Pavlović, a nešto kasnije i Mira Alečković, Desanka Maksimović, Mato Lovrak, Hamza Humo, Grigor Vitez...

Uz poeziju i kratku prozu, časopis sadrži i odlične ilustracije Dobrivoja Beljkašića, Husnije Balića, Hamida Lukovca, Mustafe Voljevice, Mladena Kolobarića, od 1955. Arfana Hozića, Franje Likara, Abdulaha Kozića, od 1962. Željka Marjanovića i nešto kasnije Mersada Berbera, a ubrzo nakon prvih brojeva i radove đaka, i ne samo iz Bosne i Hercegovine. Time se od početka naglašava otvorenost uređivačke koncepcije ka cijelom jugoslavenskom prostoru, što je sasvim u skladu sa vladajućom ideologijom i njenim očekivanjima od obrazovanja. Tokom cijelog perioda obuhvaćenog ovim uvidom tekstovi se objavljuju i na latinici i na ćirilici, na ijekavskom i na ekavskom. (Pri čemu se, istina rijetko, ekavica ijekavizira: npr. to čine Dobrica Erić i Duško Radović, ili to uz njihovu saglasnost uredništvo.) Mnogo kasnije (osamdesetih) prepoznaće se tendencija da časopis izlazi paralelno na dva pisma, uz stalnu rubriku *Čitamo ćirilicu* (u latiničnom izdanju) odnosno *Čitamo latinicu* (u ćirilichnom).

Kroz sva godišta, isprva manje, a poslije sve izraženije, prve stranice rezervisane su za ideološko-propagandne poruke, najčešće u vezi s Jospom Brozom Titom, a potom i za djecu heroje, NOB, jugoslavensku armiju, čija je odgojna svrha bila jasna i neupitna. Istraživačima se taj dio otvara kao građa za razumijevanje procesa indoktrinacije i uloge koju školski (prije svega književni!) časopis u tome igra.

Ni ostale stranica nisu imune na uticaj i zahtjeve ideologije, ali su uglavnom slobodne od nje. Tematski, jasno slijedi drugu maticu, vjerovatno prateći i nastavni plan i program za niže razrede. U septembarskom broju/brojevima to su polazak đaka u

školu, u oktobru žuto lišće koje opada i seoba ptica, u novembru osim jesenjih motiva još i Jajce i praznik Republike, u decembru prve pahulje i Djed Mraz, u februaru snijeg, u martu visibabe (zanimljivo je da se tema 8. marta javlja mnogo rjeđe nego bi se očekivalo), u aprilu proljeće, u maju praznici, Prvi maj i Titov rođendan, i u junu dolazak ljeta i raspusta.

Kroz godišta, čak i bez uvida u sva, moguće je pratiti razvoj: sa mjesečnog na polumjesečni period izlaženja, prelaz na veći format i bolji papir, rast tiraža, uvođenje novih oblasti (enigmatike, interaktivnih sadržaja), pojava komercijalnih oglasa (za npr. štedionicu mladih Privredne banke Sarajevo, za boje AERO, trgovačko preduzeće UPI i čokoladicu Maks, uz slogan *Maks daje maksimalno*).

Ne samo književnost, nego i druge teme, u početku higijenske navike, poslije saobraćaj, proizvodnja hrane, program izviđača, vremenom ustupaju dio prostora zabavi. Prema kraju perioda sve je više stripova, enigmatike, a na unutrašnjoj strani korica pojavljuju se i poster. Pop-kultura je tražila i nalazila pukotine da se ušunja u škole. Nastavni programi maternjeg jezika već se četrdeset godina prave kao da s njima to nema nikakve veze.

2. O poetsko-didaktičkom kiču

Najveći broj godišta uredio je Dragan Kulidžan (od 1954. do odlaska u penziju 1977.) i njegov je urednički pečat neupitan. Kvalitet ove antologije neodvojivo je vezan za kriterije urednika (osim pomenutih Ristića i Kulidžana, o sadržaju su odlučivali, kraće vrijeme, i Ivica Vanja Rorić i Jakov Jurišić).

Utisak je sastavljača da su uređivački standardi prečesto pretpostavljali kvantitet kvalitetu. Donekle i opravdano: ritam izlaženja, čak i uz periode odmora, nametao je snižavanje praga tolerancije za ačenja i podilaženja mladoj publici, pa se kroz cijeli ovaj period izlaženja *Vesele sveske* kao konstanta prepoznaje jedan manir kome u ovoj antologiji nije bilo mjesta (osim u par opravdanih izuzetaka).

Taj manir ačenja, i stihoklepanja po svaku cijenu, u slavu plitke didaktike, možda se najprije može prepoznati po rimariju.

Tu se vlastita imena daju lirskim subjektima prije svega zbog rime: tu mala **Mira** ima ruke poput **sira**; kiša **pada**, veseli se mala **Rada**; sjeo mali **Pera** da nacрта **fudbalera**; šta radi **Đura**, šta **pre-tura**; (mama) grije **vodicu** da okupa **Dušicu**; s mora piše **Cica**, talasi su **klackalica**; mali **Čeda** obrijanog dedu **gleda**; ušao vje-tar **krišom** u učionicu za malim **Mišom**; maleni **Leka** da natoči **mleka**... brkata djeca od **čokolade** djeda **Rade**...

Kad se čita više godišta za redom, postaju iritantna opšta mje-sta vezana za motive ptica i ptičica, cvijeća, cvjetova i cvjetića, uvelog lišća, izvora, cvjetnih livada, mjeseca, potoka i potočića, leptira i leptirića, a pogotovo kad dolaze u deminutivima ili, u najgorem slučaju, kada se deminutivima gradi rima.

Uz nategnutu rimu i banalne motive, još jedna česta osobina ve-ćeg broja lošijih pjesama jeste nepravilan ritam, kao posljedica nemoći pjesnika da skрати i prilagodi stih dužinama koje se pro-težu kroz cijelu pjesmu.

Zahvaljujući učestalosti ovakvog pjevuljenja, a i činjenici da je *Vesela sveska* praktično, uz čitanku i knjige poezije u lektiri, oblikovala ukus niza generacija mladih čitalaca, nije nemoguće pretpostaviti da su izvještačena didaktičnost i netaalentovano ri-moredanje mogli veliki broj budućih nečitalaca trajno odbiti od pjesničke umjetnosti. Pa ipak se to, ako je pretpostavka opravda-na, ne može isporučiti na savjest samo ili prije svega *Veseloj sves-ci*. Konačnu riječ u učionicama imaju učitelji i nastavnice. Ono-liko koliko su oni bili umješni i nadareni da iz šarolikog sadržaja izdvajaju i tumače uspjele pjesme, toliko je i poetsko-didaktički kič ostajao dalje od njihovih đaka.

To pitanje o(ne)sposobljenosti učiteljica za tumačenje poezije djeci prevazilazi i vrijeme i okvir *Vesele sveske*. Ova antologija, kao i dobar dio drugih knjižica iz edicije *Lektira narodu*, ulazi u tu manufakturu stereotipa s ciljem da joj ospori nezasluženi autoritet. Vezi književnosti i indoktrinacije u javnom prostoru

glavni akteri, nastavnici, ne pridaju veliku pažnju, i ne čini se da ih vlastita uloga u tom procesu zanima. Nema glasnih zahtjeva struke da se preispita kvalitet studijskih programa i njihove realizacije na nastavnim smjerovima. I danas, kao i prije devedesetih, na isti način u dvije različite ideološke matrice, poezija se djeci uglavnom ne tumači na način da podstiče i razvija opažanje i razumijevanje kreativne upotrebe jezika. Djeca pjesmuljke uče napamet i recituju ih u prazničnim prigodama, i poezija za većinu ostaje to: tamburanje slogovima u zadanom ritmu. Prelazak na melodije turbo i porno folka odatle više nije težak.

3. O kriterijima izbora

Sastavljač je pregledao sva dostupna godišta *Vesele sveske*, skenirao i provukao kroz program za obradu teksta pjesme za koje je povjerovao da bi se mogle uklopiti u njegov zamišljeni pregled poetskog stvaralaštva za djecu u kontekstu koji se odnosi na period od 1952. do 1991. i državu čiji je ako ne glavni grad a ono sigurno časopisna prijestolnica poezije za djecu bilo Sarajevo. Od pjesama se, konkretnije, očekivalo da budu ispisane jezikom pjesnički uspelim, sa zanimljivim i djeci razumljivim stilskim postupcima, s motivima bliskim njihovom iskustvu i dobro prezentirane. Osim toga, rijetke su pjesme odabrane kako bi se naznačila neka tendencija u časopisu, ili da bi se proširila lista autorica i autora i tako dočarala širina koju je *Vesela sveska* imala. Osim nekoliko očitih tipfelera, ništa u pjesmama nije mijenjano. Zadržana su i pisma na kojima su u časopisu štampana. Sugestivnost koju su imale pojačane uspelim ilustracijama nije se mogla održati.

Redoslijed, nakon što su pjesme tematski razvrstane, prilično proizvoljno, prema tome odnose li se na prostore kuće, dvorišta, šume, škole ili grada, ostao je hronološki. Unutar svake tematske cjeline pjesme dolaze redom kojim su se pojavljivale u *Veseloj svesci*.

Sastavljač se potrudio da svoj izbor obrazloži, tako što je za svaku pjesmu ponudio tumačenje i doveo ga u vezu s nastavnim cilje-

vima. Pri tome je te nastavne ciljeve vezao za vrijednosti, onako kako je taj odnos postavljen u istraživanju *Čemu (ne) učimo dječicu*.² Ovakav pristup upotrebi književnosti u obrazovanju najavljen je i teorijski skiciran u drugoj knjizi biblioteke Lektira narodu – *Šta je pisac htio da kaže*, a detaljno obrazložen unutar šireg konteksta u knjizi *Laža i apanaža*.³ Na nekoliko mjesta sastavljač nije odolio izazovu da dopiše par stihova, kao primjer *skoka* sa čitanja i tumačenja na primjenu i stvaranje.

4. O pjesmama

Sanjam li ja ovo, pjesma izuzetna u ovom izboru već po tome da je spjevana slobodnim stihom. Djevojčica pita oca kako da zna da stvarnost nije san. (Tek pri kraju saznamo da pitanja postavlja djevojčica, kćer, jer joj otac prije toga odgovara sa *sine*. Tom zabunom pjesnik u igru posredno uključuje i brata, pa pitanja postaju zajednička, odnosno *svedječija*.) Otac odgovara razumnim razlozima, ali njoj nijedan nije dovoljno uvjerljiv. Pjesnik kao da nas želi uvjeriti da uvjerljivog razloga nema, tj. da je nemoguće dokazati da je stvarnost stvarnost. Djevojčica uživa u trenutku u kojem je cijela porodica na okupu, taj trenutak je njoj lijep kao san, ali sluti da je naličje te ljepote prolaznost, da trenutak sreće ne može trajati vječno. Zato u posljednjoj strofi dječiji glas ne može ponoviti očeve razloge. Ali svejedno, grčevito se držeći za mogućnost da je porodična idila san iz kojeg se ne može probuditi, ponavlja pitanje. Vrijeme neumitno prolazi, i donosi mnoge neželjene promjene. O tome se može ponuditi prilika i đacima da nešto kažu: čega se oni boje, šta sanjaju, kad su, ako su, bili srećni, kad je stvarnost ličila na san iz kojeg se nisu željeli probuditi. I zašto nisu sve porodice i sva djeca sretna na opisani način...

2 A. Soldo i drugi, *Čemu (ne) učimo dječicu?*, Sarajevo: Mas Media i Fond otvoreno društvo, 2017.

3 N. Veličković, *Laža i apanaža*, Beograd: Fabrika knjiga, 2017. Vidi posebno tekst: "Svinje, škola i književnost".

Pijevac i lisac, za basnu sasvim moguća situacija u kojoj je lisac na gozbi kod pijetla. Uzak okvir basne pjesnik proširuje premještajući situaciju u san, ostavljajući nejasnom granicu sna i jave. Pijevca u sanjanju gozbe na kojoj se lisac ima umlatiti prekida kucanje na vratima: *i tu pijevac sanjati presta...* Lisac, koji je u snu postao pijevcu kum, sad se i na *javi* tako predstavlja. Pijevac, zbunjen takvim predstavljanjem, nije siguran spava li ili je budan, pa sam sebe podsjeća da san je san. Za svaki slučaj ne otvara vrata, odbija lisca pustiti u svoj dom. Poenta je ne samo duhovita, nego i racionalna: ma koliko san bio lijep, ne smije mu se dopustiti da utiče na životne odluke. Pjesma i ovakvo njeno tumačenje može nadahnuti đake da preispitaju način kako oni sami donose svoje odluke. Možda se konsultuju s horoskopom?

Dva pijetla, basna, s poukom, da porijeklo nije vrlina kojom se treba hvaliti i koja donosi dobro. Samohvala, oholost, prepotentnost, sve su to osobine koje žive u razredu među djecom, i koje zaslužuju đачki komentar.

Patka, pljusak i stari gusak, još jedna ustihovana basna, s *navoučenijem* da ne treba u svemu slijediti praznoglavce (gusan) koji često oponašaju formu, ali ne spoznaju suštinu. Iako u basnama sve izgleda jasno i logično, u životu obično nije tako. Kakva iskustva o tome imaju đaci?

U Luke, opis seoskog imanja kakvo je nacrtano u slikovnici. Rijedak primjer pjesme za djecu gdje deminutivi nisu tek dunder-sko zidanje rime, nego su ljudi i stvari *umanjeni* jer je i slikovnica mala. Seosko imanje je bogato, pa Luka ima i novaca, i to dosta, jer novac je u *kesi* a ne u *kesici*. (Potkrala se tu i jedna sitna greška; trebalo bi stado ovaca, a ne krdo.) Pjesnik ističe prednosti zemljoradnje, rada na selu i tako ispunjava pjesnički petogodišnji plan. Tako bi se i diskusija na času mogla razviti oko različitosti sela i grada. Zašto ljudi masovno doseljavaju iz sela u gradove i zašto se kasnije iz njih *iseljavaju* u vikendice na selu?

Siva pesma nameće se čitalačkoj pažnji akumulacijom pridjeva sivo, s poentom na kontrastu sivo – crno. Sivi miš, simbol siro-

tinje, privikao se na sivilo, odomaćio, *na sivom šiljtetu* u sivom domu, pod sivim nebom, u sveopštem sivilu siromaštva. Pjesnik se u poenti pita: *kako da crni mačak u tom sivom svetu opazi miša na sivom šiljtetu?* Beznađe pred siromaštvom je toliko da čak i crni mačak, koji inače donosi nesreću, ovdje predstavlja tračak nade. Od ovog paradoksa može započeti razgovor oo razlozima dječijeg neprepoznavanja mnogih oblika siromaštva oko sebe. A u vezi s tim, šta je uopšte danas siromaštvo?

Čudan ljekar, apsurdna situacija stvorena igrom rimama i izvedenim asocijacijama (grip – džip), u kojoj se na kraju uspostavlja normalan poredak stvari. Nemoguće, da je *miš dobio grip, seo u džip*, i otišao da ga *pregleda doktor mačak*, završava mogućim; da mačak miša *smaže*. Otuda je važno istaknuti stih *s moje tačke gledišta*. Sa đacima bi se moglo razgovarati o tome koliko ono što vidimo, ali i ono što zaključujemo, ili što vjerujemo, zavisi od naše tačke gledišta, od onoga što čini naše Ja.

Sve je pošlo naopačke, motiv jeseni, dat u nekoliko opštih slika (kiša – *tap, tap, oho!... to je kap! Oho!... Još jedna kap*; lišće – *jesen okačila svoje žute značke*; hladno vrijeme – *vetar zapevao novembarske tačke*; kraći dani – *sunce odustalo na krov da nam sleće...*) Pjesma, međutim, pretjerujući u izrazu, *sve je pošlo naopačke, sve je pošlo strmoglavce*, ali sve vrijeme u razigranom ritmu, i sa duhovitim rimama (tačke, mačke, naopačke, značke) odbija da bude jesenje tužna, depresivna. Pa šta ako je jesen, i ona je zabavna?! Zabavno je i to kako kiša pada: *Tip-tap, tip-tap...*

Pileća pjesma, osim što opisuje proces razvoja bića prije rođenja, što nije baš čest motiv dječije poezije, sadrži dvije metafore čijom se analizom mogu otkriti neki mehanizmi te figure: ljuska, beli zagrljaj i čekaonica ljuske. Uspio je i kontrast *rađale se oči u tami*. Rađanje, kao trenutak spajanja sa zvijezdom (vodiljom), onom pod kojom se svako rađa, sugerije da, iako je pjesma pileća, nije samo o piletu, nego i o čovjeku, o njegovom rođenju, i životu, kao putu po kojem će ga voditi neka zvijezda. Koja?

Kupa, pjesma sklopljena od nekoliko idiličnih slika krajolika oko rijeke Kupe, poetski obogaćenih alternacijom akcenata u nazivu rijeke, proširenim i na glagole (Kûpa / kûpâ; Kûpe / kûpê, vîsi / vîsî). U napomeni ispod pjesme daje se metodičko uputstvo: *Pronađite riječi koje različitim izgovorom dobijaju novo značenje. Naš jezik je bogat i veoma lijep.*⁴

Guske, šaljiva pjesma koja se smije ljudskoj gluposti. Glupost pjesnik prepoznaje u nesposobnosti ljudi da se između sebe sporazumiju. Jedna guska drugu ne sluša, ne čuje, vrijeđaju se uzajamno optužujući jedna drugu da su guske, dakle, za osobinu (glupost) koju svaka od njih i sama ima. Osim što se može prirediti zabavna dramatizacija, u učionici se povodom pjesme može razgovarati i o kulturi dijaloga, za kakvu su potrebne vrline koje guske ne posjeduju.

Kokoška se seli u toplije krajeve, kroz sedam rimovanih distiha, u maniru Minhauzenovih ili Rableovih pretjerivanja, u duhu Zmajevog *Ciganina koji hvali svog konja*, ispričana je priča neimenovanog člana seoskog domaćinstva o jednoj neobičnoj kokoški. *Lirski narator* pretjeruje u laganju, i tim smiješnim pretjerivanjima zabavlja svoje slušaoc/e/čitaoce. Proglasivši je *jedinom na svetu kokoškom selicom* pjesnik dopušta da će se ona jednom vratiti, a svog hvalisavca oslobađa obaveze da svoje tvrdnje naknadno dokazuje. (Jer kako će, kad je kokoška otišla...) U poenti se pita da li je kokoška patila, zbog odlaska, jer, valjda, nigdje neće biti uvažavana i poštovana kao što je bila tu. Kao i povodom drugih pjesama sa sličnim motivom (laž, pretjerivanje, preuveličavanje) i ovdje se može pokrenuti razgovor o opasnim, bezopasnim i korisnim lažima.⁵

Šta ko ima, pjesma u osam stihova s rimom aa bb, s poukom. Nabraja se šta koja životinja ima (srna, svraka, konj, magarac,

4 Mistifikacija, jedan od tipova indoktrinacije literarnim tekstom.

5 O tome vidi više u N.Veličković, *O laži koja ne služi lažljivcima*, u G.A. Birger, *Čudnovati doživljaji Barona Minhauzena*, Sarajevo: Mas Media i Fond otvoreno društvo, 2014.

medvjed, vuk), a nabranje sa završava iskazom da Pero ima *ruke dvije*. Čovjeka, to nam pjesma sugeriše, razlikuje od životinja to što je stvaralac (*ima ruke dvije*). Pero, na žalost pjesnikovu, ipak o čovjekovom *oruđu* stvaranja, rukama, ne vodi računa (*tri ih dana prao nije*). Pouka nije samo *higijenska*, nego apelira na odgovornost koju čovjek (dijete) ima u odnosu na svoje mogućnosti. Odatle se može ponuditi pitanje za razgovor na času: koje mogućnosti svakom od đaka u učionici ponaosob škola guši?

Mravi grade željeznicu, alegorija na radne akcije, gradnju pruga. Preko simbolike mrava (sloga, radinost) pjesnik plasira ideološki poželjnu poruku o socijalističkim vrijednostima u periodu obnove i izgradnje. Učenike u razredu moglo bi se zateći pitanjem: zašto se danas vrijednost jednog odjeljenja ne cijeni po tome koliko je ono složno i solidarno, nego se računa prosjek svih pojedinačnih prosječnih ocjena? Šta se ocjenjuje, a ne bi trebalo, a šta se ne ocjenjuje, a trebalo bi? Kakve veze imaju drugarstvo i međusobno takmičenje za ocjene?

Hrabri miš, uspio đачki rad, s duhovitom dosjetkom, u kojoj miš izaziva mačka na megdan, ali pod uslovom da se mačak uvuče u mišiju rupu. Djeca često šalju pjesme u dječije časopise, ali se ne objavi sve što se pošalje. Šta utiče na to, kako iz perspektive učenika izgledaju kriteriji urednika koji (ne) objavljuju njihove stihove?

Jež i vjeverica, dijaloška slika posuđena od basne, kojom se poručuje da je lijenost bolest, a rad zdravlje. Vjeverica nema vremena za isprazne priče, jer mora da sprema zimnicu. U prvim godištim *Vesele sveske* slavljenje fizičkog rada kao vrline mogao je biti, i vjerovatno je bio, državnom ideologijom određen didaktički cilj. Kako danas tu stoje stvari? Šta đaci imaju da kažu o vrijednosti fizičkog rada? Da li je danas rad preduvjet za uspjeh i sreću?

Sto vukova, dijalog u stihovima, praktično igrokaz, komponovan na obrnutoj gradaciji: jedno lice, Jova, opisuje svoj susret sa sto vukova u šumi, a drugo u Jovinu priču sumnja kao pretjera-

nu. Pred strogom nevjericom Jova malo-pomalo smanjuje broj vukova (što je čitaocu zabavno i smiješno). Najzad, kao dobra ilustracija izreke *u strahu su velike oči*, Jovo nevoljko priznaje da nije vidio sto vukova nego da je vjerovatno samo šušnuo *poveliki miš*. Osim što mogu postaviti igrokaz, učenici bi možda sa interesom razgovarali o važnosti sumnje, skepse, u procesu naučne spoznaje.

Ptičja pjevanka, u kojoj pjesnik upoređuje ptice sa đacima, a ptičiji pjev sa sricanjem slova, koja su se *prosula iz pale knjige s krova*. Sunce je učitelj koji ih svaki dan ispituje. Gomilanjem onomatopeja u brzom ritmu pojačava se osjećanje radosti učenja u sunčanom danu. Osim što bi sve razveselilo i zabavilo odjeljen-sko takmičenje u tačnom i brzom govorenju napamet naučene pjesme, u učionici bi se povodom nje dalo razgovarati i o tom kako sve nastaju riječi u jednom, našem, jeziku. Kako se, kada i zašto *izmišljaju*?

Ptičji pjev, pjesma izgrađena na onomatopejama, čije čitanje i možda recitovanje može obogatiti vokabular učenika, ali i proširiti njihovo znanje o vrstama domaćih ptica. Međutim, u tumačenju se ne bi trebala zanemariti ni epigramska poenta, žaoka usmjerena ka neznanju, gluposti i neosjetljivosti na ljepotu. Zašto je, međutim, revanje i njakanje manje vrijedno od gukanja i biglisanja? Ko odlučuje o tome šta je lijepo, a šta ružno, u umjetnosti? Koliko su za ljepotu važne stvari poput simetrije, sklada, pravilnosti, harmonije? Na neka od ovih pitanja možda bi i đaci mogli ponuditi odgovore. A zanimljivo je i kako unutar istog motiva, i sličnim sredstvima, dva pjesnika (Vitez i Krklec) dolaze do različitih poenti.

Kitova beba, dosjetka, o relativnosti veličina, ali i krutosti fraza... (Možda bi Bergsonov esej o smijehu trebalo čitati uz ovu antologiju; gdje se sve to u dječijem svijetu i svijetu odrastanja može prepoznati automatizam kao znak prikrivene dehumanizacije?)

Som, dosjetka u četvorostihu, mudrost budale. Epigramski motiv – ismijavanje lažnog autoriteta. U razgovoru s djecom zani-

mljivo bi bilo propitati na čemu stoji autoritet starijih, tradicije, naslijeđa.

Potočnica, minijatura, poređenje razvijeno u lirsku sliku, preko veze po boji (plava potočnica, plavo nebo, plave oči). Poentom se povezuju nebo i zemlja (trava). Veza nije samo metaforična, nego i stvarna. Potočnica jeste dohvatila nebo iz trave, jer je nikla iz zemlje, kiše i sunca. Iza naoko proizvoljnih veza često se kriju dublje, suštinske. Pjesnik ne samo da gleda, nego i vidi. Možda bi đaci mogli objasniti razliku u značenju ta dva glagola?

Kako trava spava, ditiramb; pjesnik ulazi u san trava, ali za razliku od čuvenog Bašooovog haikua, u kome su ljetne trave snovi o slavi poginulih ratnika, ovdje se slavi bogatstvo i šarolikost života. Trave, ali i djeca koja sanjaju, rastu od radosti igre (*bosonogog* trčanja po travi), od opijenosti mirisima (bilja), svjetlošću (sunca) i svježinom (rose).

Željкова prolećna želja, izražava djetetov poziv majci da odšetaju u šume koje ga mame intenzitetom života. Nabraja šta ga sve privlači (breze, zova, cvijeće, lane...). Detalji slika su izabrani tako da slažu u parnu rimu homonime (hajdemo do *šume* gde brezice *šume*...) što se pretvara u verbalnu igru, pa se i na jezičkom nivou postiže utisak raznovrsnosti u povezanosti, karakterističan za dječakov doživljaj šume. Kompoziciju čine dva dijela; u prvom Željko izražava želju da ide u šumu, u drugom majka pristaje ponavljajući manje-više iste homonime, što ostaje u okvirima igre, ali bez gradacije. (Mama je, kao starija, mogla dodati još karika u verbalnom lancu: ljubičaste trube pored staze trube... vjetar divlji luk savija u luk... i sl.) Pjesma je inspirativna kao vježba akcentiranja.

Svatko sudi po sebi, tri strofe različite dužine (10, 9, 11 redaka), s poentom u završnom distihu. U pjesmi jež, puž i bubamara komentarišu ljude koji se sunčaju na plaži. Prvo dvoje zaziru od sunčevog svjetla i toplote, a bubamara podsjeća da sunce grije cvijeće (posredno: da energijom održava život na zemlji) i da ona osjeća neizmjernu sreću kad je *sunce grije na mirisnom cvijetu*. U

poenti – Eto kako svatko sam po sebi sudi – pjesnikinja sugerise da nisu sva *sudjenja po sebi* jednako valjana. A to je dobar povod da se u razredu razgovara o razlozima zašto tvrdimo ono što tvrdimo i vjerujemo ono što vjerujemo. I još: kako znamo ono što znamo?

Šumor-šuma, u kojoj pjesnik pohvaljuje (i ističe važnost tog odnosa) povezanost čovjeka s prirodom, spremnost i sposobnost da se promijeni antropocentrična perspektiva, da se uđe u *svijest* stabala, šume, ptica, u zakone povezanosti biljaka i životinja, u kompleksnost života u prirodi. Osim što je zahvalna za korelaciju s predmetom moja okolina/biologija, pjesma daje dobre primjere nepravilne i nepotpune rime.

Kad kažeš – VOLIM, lirska slika u dvije i po strofe, u kojoj se iskazuje dječije oduševljenje puninom života. Pjesnik se obraća djetetu, dječaku ili djevojčici, u drugom licu, uvodi ih u scenu kao glavne protagoniste. Kad dijete s orfejskom snagom izgovara riječ volim, cijela priroda se umiri, sve u njoj (trava, zvijezde, šuma, ptice, leptiri, oblak, sunce) čeka i nada se da će baš ono biti izabrano. Dijete, u završnoj polustrofi, razrješava svoje sluša- oće napetosti, proglašava da ih sve voli jednako. Pjesma izražava i slavi stvaralačku snagu ljubavi. Međutim, koliko vrsta ljubavi ima? Vole li se na isti način bicikl, sunce, mama, domovina, simpatija?

Ostavi nebo za ptice, poziv čovjeku, jednom i svima, da promijene svoj odnos prema prirodi, da je zaštite, da i u odnosu na nju ispunjavaju etičku *zapovijest* ne ubij (*mir njegov za čovjeka, odvikni lovce da love*). Kad zahtijeva *ostavi noć za snove*, pjesnik osmišljava i zagovara svijet bez zla.

Zec sa govornom manom, zabavna i duhovita pjesma, zasnovana na duhovitoj dosjetki da se riječi napišu bez afrikata (onako kako se danas često pišu poruke i mailovi!). Komični efekat pojačan je psihološkom motivacijom: tako govori zec jer se prepao pucnja puške i lajanja lovačkih kerova. Nakon nekoliko čitanja u razredu, i smijeha kojim će rezultirati, može se razgovarati i o

ozbiljnijim temama: šta su traume, kako nastaju i kako se liječe; čime se bave psiholozi i psihijatri; zašto smijanje nečijoj govornoj mani nije za pohvalu? (Pjesnik na to upozorava: zecu se smiju drugi zeci i ceo rod pseći.)

Dunja, minijatura u devet stihova nepravilne rime, jedna lirska slika s motivom mjeseca na nebu, poređenjem pretvorenim u okruglu žutu dunju. U istoj slici oblak postaje mrka zvijer koja se šunja da dunju proguta. Đacima se može skrenuti pažnja na to kako jedno poređenje unutar lirske slike određuje, uslovljava drugo (mjeseca sa dunjom, oblaka sa zvjerkom). Pjesnici imaju veliku slobodu, ali je ona često ograničena zahtjevom da slike unutar sebe budu uvjerljive, i/ili dosljedne.

Vesela šuma, dječijim glasom izrečena radost zbog dolaska jeseni bogate šumskim plodovima, raznolikim po bojama, okusima, oblicima... U tom obilju ljudskim glasovima progovaraju ptice i dozivaju se šipurci, sunce korača skupa s djecom (odnosno djeca sa suncem). Pjesma nudi cijeli katalog jesenjih plodova: divlja kruška, drijenjak, trnjine, gloginje, šipurak, lješnici, oskoruše. Osim korelacije s predmetima moja okolina i likovna kultura, pjesma može inicirati pitanje: ako je tačno da ljudi sve manje sakupljaju, pronalaze i beru različite plodove (besplatne, u šumi), a sve više za njih plaćaju u gradovima, na pijacama, šta je to što se ipak ne može kupiti novcem na pijaci, a o čemu ova pjesma pjeva?

Ne mršti se lutkice, pjesmica s odgojnom porukom, da su higijena i izgled važni. Djevojčica govori lutki ono što je čula od majke, slijedi upute i ponavlja majčine postupke. Razgovor u učionici mogao bi se podstaci pitanjima o tome kako i šta djeca u najranijem dobu uče kroz igru i kakva znanja dolaze od *muških*, a kakva od *ženskih* igračaka? Zašto je, ako je, potrebno dječake i djevojčice učiti različito?

Kako Bata crta, duhovito zapažanje o manama jednog nevještog dječijeg crteža. Bata je nacrtao vola i plovku, ali, dok se vol poznaje po rogovima, plovka je pola sova, a pola kokoš. Međutim,

da li je dovoljno da se vol prepozna samo po rogovima? Đacima bi sigurno bilo zanimljivo da glasno razmišljaju o razlici između realističnog i apstraktnog slikarstva. Zašto djeca crtaju onako kako crtaju, zašto je na crtežima mama često viša od oca, zašto su ljudi veći od kuća? Kako slikar razgovara s nama, šta čini jezik slike?

Kada kiša pada, na prvi pogled statična slika idiličnog trenutka unutar jedne patrijarhalne (seoske?) porodice. Na drugi, čini se da je poenta komična: idilu pokvari dim, koji se dočekan vjetrom vraća i ispuni prostoriju. (Zanimljivo je da ilustracija na dvolisnici *Vesele sveske*, koja prati pjesmu, ne prikazuje dim u prostoriji. A ako se idila doma preslika na cijelo društvo, onda je poenta možda i satirična?) U svakom slučaju, đacima se može skrenuti pažnja na ovaj prikriiveni detalj, koji sadrži pjesnikov komentar. Mogu u nekoj sličnoj pismenoj vježbi pokušati da primijene isti postupak.

Zbrka, u kojoj se dječak Miša ljuti, jer nije umio da sastavi od izrezanih dijelova (*glavu, rep i telo*) papirne životinje, pa je konj dobio ježevo tijelo i mišji rep, a ostalo nam je samo da zamislimo šta se desilo sa žirafom, ćurkom, patkom, jarcem... Pjesnikinja sa simpatijama gleda na djetetovu ljutnju, i opravdava je time da dječak još nije *bukvarac*, tj. da još nije krenuo u školu. Poenta tako ističe važnost obrazovanja. Što više znanja, to manje bijesa i suza. U razredu bi čitanje ove pjesme moglo poslužiti za propitivanje onoga što se uči u školi. Kako učiti nešto čemu ne vidiš svrhu ili što se uči na dosadan način? Šta bi nastavnici mogli učiniti da učenje bude zabavnije i uspješnije?

Stari mlin, lirska slika vodenice u radu, pojačana uspelim zvučnim efektima, brzim ritmom i gomilanjem glagola i priloga sa značenjem energičnog i zvučnog kretanja. Pjesma slavi uspjeh u radu, simbolično predstavljenim brašnom koje *sipi u sanduk*. Vodenice kakve opisuje pjesma masovno su u međuvremenu nestale, zamijenili su ih veliki parni ili električni mlinovi. Ali vodenice se pomalo vraćaju u modu, i sve više je na cijeni brašno koje

se u njima melje. Zašto? Je li kruh koji se umijesi i ispeče doma, od svog brašna, u peći na drva, zaista bolji od onog u pekari? Radi li se tu o okusu ili ukusu?

Divno čudo, verbalna igra, karakteristična za usmenu književnost, čija su *pravila* da se sadržaj priče nadopunjava, proširuje i naizmjenično ponavlja, a cilj, vjerovatno, da se kroz zabavu vježba pamćenje. Formula dopušta da se igra produžava bez ograničenja. To se može provjeriti na času, dodavanjem novih distiha, i pokušajima da se stari pravilno ponove.

Noć, pjesma nepravilne, slučajne, proizvoljne rime, s motivom djeteta koje je samo u sobi i pokušava da zaspi, ali se plaši mraka. Glas koji u ovoj pjesmi opisuje situaciju ne zvuči kao da se boji. Staloženo i slikovito (*na somotskim šapama, crna, jedva čujna, noć se prikrala...*) opisuje primicanje mraka, koji *gricka* polako i *guta* sve na šta nailazi (*kesten u cvetu, klupu, zid baštenski, krov susedov sa petlom od lima i nebo s ljubičastim oblacima*, a potom *zidove sobe, sat sa kukavicom i akvarijum sa zlatnom ribicom*), dok se ne zaustavi pred malim komadom upaljene svijeće, gdje je *zbunjeno zastala i uporno me promatrala*. Mrak koji *guta* sve metafora je smrti, a svijest koja hrabro posmatra njegov pohod oličava čovjekovo nemirenje s porazom. Tumačenje može zaobići metafizički aspekt pjesme i zadržati se na karakteru djeteta koje se ne boji mraka, nego tačno i lijepo opisuje ono što se događa. Možda se mrak uplašio djeteta koje se ne plaši? Zašto je (ako je) teško biti hrabar, to može biti tema za razgovor nakon čitanja i tumačenja ove pjesme.

Kod čičine kuće, tipična Ćopićeva sintaksa i leksika, ugađanje rimi, ali ovdje inteligentno iskorišteno kao motiv za igru s čitao-cem. Serija šaljivih leksičkih zagonetki, koja može razveseliti čas.

A igra se može nastaviti i dopisivanjem:

*Pored kuće, ispod loze
stoji jarac iza _ _ _ _.
Za lišće je jarac slijep
vidi samo kozi _ _ _ .*

Zar nije tako, pjesma iz ciklusa o Idi, opis enterijera, ali preko enterijera i opis lika, djevojčice koja je nemirna i neuredna, ali vesela i vedra. Pohvala slobodi, kreativnosti, nesputanosti. Indirektna kritika pedantnih roditelja, o čemu bi sigurno i djeca imala da kažu riječ, dvije, tri...

Siva četka, zasnovana na igri s rimom, variranja imenice iz naslova, i akcenatskim razlikama u nominativu ženskog i akuzativu muškog roda imenica tetka i tetak. Iako siva, dakle obična i bezlična, *puna sivih dlaka mračnijih od crnog mraka*, i *hlada u kom pustoš vlada*, četka do kraja postane vrlo osobena, zahvaljujući komici koju proizvede frekvencija glasovne grupe tk u posljednjem stihu – (*nije bilo izuzetka*) *petkom tetka tetka četka*. Cijela pjesma je lirski podsmijeh malograđanskim ritualima čistoće. O kojima bi bilo zanimljivo čuti i šta đaci misle. Možda misle slično Meri Daglas, iako njenu knjigu *Čisto i opasno* nisu čitala.

Sto, minijatura, objava pjesničkog otkrića (zato usklik!) da u svakoj kući u kojoj žive djeca postoji još jedna kuća, sto koji djeca u igri pretvore u kuću. Učenicima (nižih razreda) moglo bi biti zanimljivo da objasne kakva je to kuća (sto) koja ima krov a nema zidove. A svakako i od čega strahuju, a čemu se raduju, u krugu svoje obitelji. I o čemu razmišljaju...

Svaka čast, duhoviti je *lament* nad sudbinom najmlađeg člana porodice, dječaka koji se žali da je svima drago što je živ, jer je svima za nešto kriv. Tako doživljene porodične odnose vidi kao odnos podanika i vlasti (u kojem je on podanik, a tata, mama i seka su *vlast*), ali na kraju svoj negativan doživljaj prevladava i odbacuje, spoznajom da pojedinac ne mora biti vlast da bi zaslužio čast, odnosno da i najmlađi imaju sva prava koja imaju i stariji. Duhovitom poentom afirmišu se prava djeteta, pa analiza pjesme na času može voditi ka razgovoru o tim pravima.

Šta sve ujak mora znati, šaljiva pohvala ujaku, a osim toga i portret idealne odrasle osobe, možda čak i popis osobina koje bi ona trebalo da ima, iz perspektive djeteta: dugačko strpljenje, široko znanje, dobro raspoloženje, spremnost da se igra, glumi,

oponaša, bude drugo, i treće. A da se radi o opštem idealu, a ne samo ulozi ujaka, uvjeri nas pjesnik poentom: *Potpuno je isti vic moradneš li biti – stric*. Nastavnik bi, povodom pjesme, mogao pozvati čak da dočrtaju ovdje skicirani *foto-robot* idealne odrasle osobe.

Dve jabuke, devet distiha u kojima pjesnik varira sliku dvije jabuke u dvije ruke – *svaka ruka po jabuka, svaka ruka ko jabuka* – ukazujući na različite međusobne odnose jabuka i ruku, po veličini, boji, slatkoći (rumene, malene, medene). Pjesma je primjer jezičkih mogućnosti, da se od malog broja elemenata, neznatnim sintaksičkim izmjenama, stvori duža ritmična cjelina.

Naglavačke, niz detalja pejzaža u odrazu na vodi. Dijete, koje *gleda vodu s jedne tačke*, sve vidi izvrnuto – ribara, ribu, njivu, travu, šumu, čovjeka koji spava, cvijeće (*Naglavačke pola svijeta!*) – pri čemu, jer je u vodi, *šuma* još i *pliva*. Kad i sebe vidi u toj slici, brzo *siđe s one tačke* (vjerovatno ustukne nazad). Brzo, jer se prepallo. Čega? Možda da ne ostane zarobljeno u toj polovici svijeta u kojoj je sve naopako. Jeste zanimljivo, ali ko zna... Sigurno je sigurno. Pjesma je ne samo zabavna i duhovita, nego i provokativna. Ljudi vole sigurnost, ali vole i da se penju na tačke odakle se stvari vide drugačije. Znanje zavisi od sposobnosti osvajanja i mijenjanja perspektiva. Na koje su se sve tačke penjali đaci?

Kad porastem, razigrana i duhovita obrada motiva *kad porastem biću...* Pjesnik ulazi u svijest djeteta, povezuje njegovo iskustvo zasnovano na čitanju novina, u kojima se piše o *uspješnim* zanimanjima (pilot, kapetan broda, nogometaš, pisac...). Kompozicija je ostvarena na gradaciji brojeva, a poenta na relativizaciji važnosti samog pitanja: nije toliko važno šta će se postati, koliko je važno da se može postati sve to, i još više – nešto peto. Pa nastavnik na času može pozvati učenike da nastave pjesmu. Naprimjer:

*Kada porastem,
posle svih škola
sa naslovnica gledaću često.*

*Postaću zvezda rokenrola
I na top-listama prvo mesto.
Ako ne postanem nešto šesto...*

Spavanje, pjesma zasnovana na dosjetkama po uzoru na izjave djece u knjizi *Olovka piše srcem*. Pjesnik uspješno oponaša način na koji djeca objašnjavaju značenja riječi maternjeg jezika, ostvarujući pri tome humorističke efekte: spavam kao *pračka*, jer se *praćakam*. Nastavnica u obradi ove pjesme može pozvati đake da se i sami okušaju u *leksikografskom* poslu.

Kako se u našoj kući čitaju novine skicira karaktere članova porodice, prema tome koje rubrike i kojim redoslijedom čitaju u novinama. Poenta ističe važnost pismenosti, sposobnosti čitanja: jedini član koji ne zna da čita gužva novine i od njih pravi harmoniku, ali ona – ne svira. Analiza pjesme na času, osim što može pokrenuti razgovor o ulozi pisma u razvoju civilizacije, može ponuditi i informacije smartfon- generacijama na koji način se uređuju i komponuju dnevne novine (po rubrikama, šta je na početku, šta na kraju), kome su namijenjene, koja je njihova društvena funkcija. Svakako da jedan čas i jedna pjesma nisu dovoljne da se đaci uvedu u važnu oblast medijske pismenosti, ali, dok čekamo da ona dobije neophodan prostor u nastavnim planovima i programima, i odgovarajući metodički okvir, važno je iskoristiti svaku priliku da se ta tema otvori.

Moje ime, pjesma koja se sastoji iz dva dijela. U prvom se pjesnikinja igra djelomičnim glasovnim preklapanjima vlastitih ženskih imena sa predmetima iz *ženskog* okruženja – cvijećem, lepezom, lavandom... Zaključuje strofom; *imena su nalik cvijeću: ovo hoću ovo neću*. Hoće reći da nema nekog pravila kod biranja imena, i da je sve stvar izbora i trenutka, osobe koja ime daje. U drugom dijelu pjesnikinja otkriva kako je ona dobila ime – Vesna. Majka joj ga je dala zbog rime i zbog cvijeća. Rimuju se *cvijeće* i *pramaljeće*. Ko se sjeti da je Vesna kod starih Slovena bila boginja proljeća, razumjeće kako je to Vesna Parun dobila ime zbog rime i zbog cvijeća. Na jedan nevin način pjesnikinja kao

da se hvali svojim imenom, koje u sebi sadrži imena svih cvjetova koji cvjetaju u proljeće. A na času, povodom ove pjesme, bilo bi zanimljivo čuti čak i šta imaju da kažu o imenima, svojim i tuđim, i o tome da se imenovanjem često prisvaja. Tj. da roditelji, dajući ime djetetu, svjesno ili nesvjesno, upisuju dijete u određenu zajednicu, tradiciju, kulturu. Iako to rade u najboljoj namjeri, nije naodmet tu namjeru malo propitati. Uostalom, može li se uopšte dati ime a da se uz njega ne prikače zastave i bogovi?

Golišava pesma, rijedak u poeziji za djecu motiv seksualnosti. Pjesnik zapaža da se djeca (ali i ljudi uopšte) prema vlastitoj nagosti odnose na dva načina: histerično i prirodno. Ovi drugi zaslužuju njegovo poštovanje. Prema *mraku* koji izvana *zvirka* u njihovu intimu odnose se opušteno ali odlučno: njihovo tijelo/njihova seksualnost ne treba da bude predmet interesa palanke. Tijelo se, u opoziciji prema mraku, predstavlja kao nešto svijetlo, dakle dobro i vrijedno. Pjesma, uprkos tome što škola ignoriše ljudsku seksualnost kao temu kojoj bi se mogao posvetiti zaseban predmet tokom cijelog školovanja, poziva nastavnika da tu temu u svojoj učionici otvori.

Kako živi Antuntun, vesela, duhovita pjesma zasnovana na apсурdnim radnjama i ponašanjima glavnog junaka Antuntuna. Niz smiješnih situacija koje proizvodi njegov *malko neobičan um*, a koje su inspirisane folklorom (npr. pričom *Laž za opkladu*, a možda i pripovijestima o baronu Minhauzenu), provociraju male čitatelje da kroz zabavu provjere svoju upućenost u svakodnevne radnje na imanju i domaćinstvu. Jednostavna, razigrana, ona naprosto poziva da se na času dopisuje. Naprimjer:

*Vodu iz bunara
Presipa u torbu.
Vilicom i nožem
doručuje čorbu.*

Brat, ljubomorno zanovijetanje starijeg brata, izgrađeno na činjenici da dijele mnoge zajedničke osobe i stvari, što vodi ka tome da mlađi vremenom sasvim prisvoji identitet starijeg. Taj

strah, proizveden osjećajem ugroženosti, rezultira poentom: *Jednog dana će i tebe proglasiti – sobom.* (Nakon što mu je oduzeo mamu, dom, baku, djeda i garderobu.) Pjesnik hiperbolizira strah, dovodi ga do apsurdna, i na taj način se podsmijeva dječijoj ljubomori. Ljubomora, a možda i zavist, svakako jesu emocije koje zaslužuju pažnju nastavnice, i čitanje ove pjesme je prilika da se o njima u učionici razgovara.

Deset ljutih gusara, uspavanka u jedanaest katrena, komponovana na formuli brojanja unazad od deset do nula, s ciljem da se pričom dijete slušalac oslobodi straha i umireno zaspi. Pjesma se, međutim, može čitati i kao zabavna igra (ne mora kao uspavanka), jer je pjesnik sve strofe ostavio nedovršene, pozivajući čitaoca/slušaoaca da ih dovrši, izgovaranjem broja koji nedostaje, a odgovara rimi. Zabavna igra na času, čiji bi cilj bio skretanje pažnje đacima na vezu između rime i sadržaja (zvuka i značenja riječi), mogla bi biti i mijenjanje pojedinih strofa. Naprimjer:

*Deset ljutih gusara
primilo je vest
jednog je pogodila,
ostalo ih šest.*

Sto pitanja, zapažanje djeteta nezadovoljnog odnosom starijih prema njemu, konkretno, njihovim odbijanjem da mu odgovaraju na pitanja. Ohrabrena ovim protestom u tri strofe, djeca u razredu mogla bi nabrojati mnoge osobine ili postupke svojih nastavnika (učiteljica, rođaka, roditelja) kojima nisu zadovoljna.

Suha pjesma, zaigrana oko izgovora nagomilanih glasova š i glasonih grupa šć i št. Do same poente ima se utisak da je pjesma skoro besmislena, jer je sadržaj stihova određen/podređen zvučnošću, ali se na kraju sve objasni i razriješi. To sve, naime, govori otac koji zvukovima pokušava navesti sina da piški. Pjesma može poslužiti kao inspiracija đacima da se i sami poigraju jezikom na isti način.

Drug čvorak, sasvim je moguće da pjesnik opisujući *druga čvorka* satirično ismijava poučavanje koje se svodi na grajanje i

kolektivno sricanje slova. U svakom slučaju (nema potrebe uvo-
diti đake u kontekst satire), razgovor se povodom pjesme može
odnositi na kvalitet učenja. Šta znači učiti: zapamtiti i ponoviti,
razumjeti i shvatiti, ocijeniti, odbiti ili prihvatiti, primijeniti...

Crtež. Usporenim ritmom, u tri strofe, pjesnik iskazuje namjeru
da na zidu nacрта crtež djece i oblaka, i konstatuje da će *to biti
dobro*. Biće dobro, zaključuje, jer će *deca ostati ista, a oblak neće
otploviti*. Pjesnik melanholično pokušava da zaustavi vrijeme,
odrastanje, starenje. Zašto to čini, i da li bi bilo dobro da se to
može: ostati zauvijek dijete? Od koliko godina: pet, osam, dva-
naest?

Uoči narodnog praznika, prigodničarska pjesma, uvrštena u
ovaj izbor kao primjer ideološkog (jugoslavenskog, socijalistič-
kog) narativa koji se provlačio kroz sva godišta časopisa. (Iako
manje nego bi se očekivalo. Pa čak i ovdje boje vatrometa nisu
boje zastave.) *Govor boja* pjesnik prevodi u vrijednosti slobode,
poljoprivrednih prinosa i mira među narodima.

Velikodušnost, pjesma koja sjedinjuje dva motiva: izbor zani-
manja i zahvalnost majci. Dječak između mnogih poziva bira da
bude poslastičar, kako bi jednom u budućnosti počastio majku
tortom u vlastitoj majstorskoj izvedbi i tako joj se zahvalio. Đake
bi moglo zaintrigirati pitanje međugeneracijske solidarnosti. Da
li odrasla djeca moraju da se brinu za ostarjele roditelje, da li
je to njihova dužnost, ili je to stvar izbora, karaktera? Da li je
djedovima i bakama ljepše i bolje u staračkim domovima, ili u
stanovima među djecom i unučadima? Od čega sve to zavisi?

Pesma o cvetu, drugačiji pogled na odrastanje i učenje (pisanja i
čitanja), ostvarenje i ispunjenje životne svrhe. Da li je za uspjeh u
životu zaista neophodna i presudna škola? Šta je jednako važno?
Šta nije?

Kauboj Mićo, šaljiva slika dječijih prioriteta: igra prije matema-
tike. Čitanka i račun pojavljuju se ovdje kao antiteza maštovitosti.
Dječak je u igri hrabar, ali se strese na pomen učenja. Iako
je pjesma u *Veseloj svesci* mogla imati didaktičko-propagandnu

poruku, razgovor o njoj može krenuti i drugim smjerom: zašto je tri puta pet važnije od lova na bizone?

Samo vi recite meni, kaže glas koji se u pjesmi ne identifikuje, pa ga možemo pripisati pjesniku. On se obraća djeci i nastupa kao njihov zaštitnik od odraslih, koji su arogantni, netrpeljivi, nervozni. Zatim se obrati odraslima, kao u igri prijetećim tonom, ponavljajući dva puta *o, odrasli, o, odrasli*, s podsjećanjem da su i oni nekad bili djeca, i da moraju s djecom biti strpljiviji. Pjesma je tipično koketiranje odraslog pjesnika/advokata, s neuvjerljivom zadnjom strofom (*dok se dete uvis penje, tražim za njega strpljenje*), ali je ipak našla svoje mjesto u ovom izboru zbog početka: *deco, decimali...* To, da su djeca mala, i da su zato što su mala decimali, manji od jedinice, to je *antologijska* apostrofa.

Na jesenjem trgu, opis dječijeg crteža, dobar primjer očuđenja. Stvarni odnosi veličina su poremećeni, plodovima su se i boje poremetile, a sve to nam pjesnikinja pod zakletvom svjedoči. I ne laže, iako je nemoguće. Kako to? Bez ubjeđenja da će se doći do nekog čvrstog stava, može se u učionici otvoriti rasprava o istinitosti nečijeg iskaza i svjedočenja. Ako vidimo da mađioničar lebdi, lažemo li ako posvjedočimo da je lebдио? Ili bi naš iskaz morao uključivati i činjenicu da smo zahvaljujući triku imali iluziju da čovjek lebdi. Na isti način na koji Desanka Maksimović napomene, uz naslov: *sa izložbe dece slikara*.

U dalekom Vijetnamu, pjesma osnovca iz Sarajeva, uvrštena u ovaj izbor kao primjer uticaja koji je *Vesela sveska* ostvarivala. Iako rat u Vijetnamu nije bio tema časopisa, mali autor je smatrao, a redakcija to uvažila, da i ono što se događa izvan prostora učionice i ilustracija čitanke zaslužuje pažnju i pravo da se izrazi. Uticaj *poetike* Vesele sveske prepoznaje se prije svega u drskom lirskom Ja, koje se javlja na kraju. Iako početnička, i poetski neuvjerljiva, sasvim dobro može poslužiti kao uvod u razgovor o ratovima koji se vode danas, i o razlozima zbog kojih se ratovi uopšte pokreću.

Tačke, igra zagonetanja, kao neka uprošćena verzija Rorschachovog testa. Iako je mogla biti bolje izvedena, ili s manje pokoravanja rimi, ili s više dosljednosti u rimovanju (prva strofa se ne rimuje, druga i treća sadrži banalno i slabo motivisano sunca-junca, a propušteno je, npr.: velika nepravilna tačka – spačka, s repom od vune tačka – kvačka, ne može i tačka! – igračka, i sl.), pjesma je efektna zbog poente: da sve što vidimo, sve bogatstvo pojavnih oblika života, praktično cijeli univerzum, ima svoju drugu krajnost: ništavilo, prazninu. Inspirativna je i mogućnost da se pjesma dovede u korelaciju s matematikom, s pojmom tačke.

Kad sam bio kitolovac. Lirski subjekt je dijete koje povezuje različita iskustva čitanja (bajki, avanturističkih priča zasnovanih na motivima ploidbe, lova na kitove, gusara) sa svakodnevnom situacijom ispijanja soka. U toj nadrealnoj stvarnosti moguće je da slamka bude tolika da se njome može piti *slatko more, sa zidina zamka/dvorca odozgore*. Ovaj izmijenjeni odnos veličina, moguć u dječijoj mašti, nastavnik može iskoristiti kao poticaj da đaci kreiraju neku sličnu *priču*.

Da li pionir, šest pitanja koja se odnose na osobine djeteta/pionira – na oblike ponašanja koji se od njega očekuju. Sva pitanja počinju sa *da li*, pretpostavljajući isključivost u odgovorima, ali nijedan odgovor nije takav, isključiv, jer je svaki uslovan, dat u formuli *da/ne – ali/ako*. Pjesma se obraća djetetu glasom, iskustvom i autoritetom odrasle osobe, koja, za razliku od velikog broja didaktopoeta, ne propovijeda nemoguć i zato lažan moral. Tri pitanja se odnose na *da li* (pionir) *sme*, a tri na *da li mora*, čime autor polemizuje sa vaspitanjem u koordinatama *smjeti i morati*. O tim koordinatama može se razgovarati s đacima na času, bez potrebe da ih se vezuje za jugoslavenski kontekst, u kojem je pjesma imala subverzivni, a za djecu i nastavnike od kojih se očekivalo savršenstvo utješni karakter.

Zapis o snijegu, sonet razigranog, brzog ritma, kojim ostarjeli pjesnik izražava radost jer pada snijeg i jer je sve blistavo i bijelo.

Grad pokriven snijegom on vidi kao da trepti, *sav od srebra, sav od zlata*. Ushićenje ga vraća u djetinjstvo, koje je za njega bajka, san u kojem je još uvijek sve moguće. Đaci ga u tom iskustvu i ushićenju ne mogu pratiti, ali se mogu potruditi da izraze svoje shvatanje vrijednosti djetinjstva. Zašto je djetinjstvo lijepo? A zašto nije?

Znaš li naše gradove, primjer humora u funkciji patriotskog odgoja. I ovdje je kompozicija zasnovana na igri zagonetki. Metodički se može primijeniti i na druge loše pjesme s nategnutom rimom, a igra može razviti kod djece svijest o dva aspekta rime: zvučnom i semantičkom.

U šetnji, minijatura, privlačna zbog svoje jasnoće, iskazane kontrastom *drago mi je kad... – a ne volim kad...* Šta sve pozdrav u ophođenju znači, i zašto je važno pozdravljati se? Šta se sve *običnim* pozdravom može reći? To su samo neke od tema za razgovor u učionici povodom ove pjesme.

Da što mi ti..., tri strofe koje variraju istu analogiju padanja snijega iz oblaka i brašna iz sita. Brašno prosijava baba, a snijeg zima, koja zato postaje baba. Analogija rezultira stapanjem dvije slike u jednu, u kojoj ostrvca snijega postaju bijele, ledene pogače. Svaka strofa počinje varijacijom folklorne formule *dašto mi ti dašto*, koja je data i kao naslov pjesme. Formula najavljuje igru zagonetanja, pa se i cijela pjesma može shvatiti kao zagonetka, izvedena iz analogije, kao: brašno je a nije brašno. Obrada pjesme na času mogla bi se povezati sa temom iz usmene književnosti, zagonetkama, a zagonetke opet sa postupkom očuđavanja u jeziku, figurama poređenja i metafore.

Svuda lišće, svuda zlato, tri katrena i distih (14 stihova bez ambicije da budu sonet) u kojima pjesnik povezuje po boji lišće i zlato, žaleći što drugi ljudi ne prepoznaju tu ljepotu, nego po njoj gaze. Možda bi poenta bila bolja da predzadnji stih glasi: *posred puta, širom staze...* tako bi se naglasila usredsređenost ljudi na pravolinijsko hodanje utabanim i unaprijed određenim putevima, bez osvrtnja lijevo i desno...

Slavujevi jezici, pjesnikov zahtjev publici, da se odluče šta im je važnije: zadovoljiti tjelesne (večera) ili duhovne (koncert) potrebe. Pjesnik je izričit. Ne može oboje! Šta misle đaci? (U pjesmi izričitost je opravdana. Pjesnik se obraća gospodi, malograđanima, bogatunima, koji za večeru, na trpezi, imaju – slavujeve jezike. Umjetnost se, drugim riječima, ne može pretvoriti u materijalno dobro.)

Vrijeme, uspio pokušaj da se apstraktni pojam vremena objasni preko stvaranja. Vrijeme se pojavljuje u različitim oblicima, u zavisnosti od toga kakvim ga radom ili znanjem ispunjavamo. Ono je nevidljivo, neuhvatljivo, neumoljivo, svi starimo, sve umire, ali ga se može pobijediti, savladati, ukrotiti stvaralaštvom. Poezija, time se pjesma poentira, oblik je stvaralaštva koje trijumfuje nad vremenom, jer traje dugo, dolazi iz daleke prošlosti i proteže se u nedoglednu budućnost. Poenta može biti povod za razgovor u umjetnosti(ma), o *koristi* koju čovjek i čovječanstvo imaju od takve vrste ljudskog stvaralačkog rada.

Šefija, s motivom rijetkim i u ovom izboru, ali i u cijeloj *Veseloj sveci*, pjesma nevesela, opora, socijalna, stroga i kritična prema djeci neosjetljivoj za tuđ težak život, siromaštvo, bolest, koja se neimaštini *rugaju*. Zato pjesnikinja na kraju poziva čitaoce da ne budu druge rúgama: *Rugala se ruga, ne budi joj druga*. Možda đaci misle drugačije? Možda ljudi ne prose od nevolje, nego od lijenosti i objesti? Evo prilike savjesnoj nastavnici da svoje đake suoči sa strategijama i narativima koji opravdavaju socijalne nejednakosti i ekonomske nepravde!

Budilica, efekat očudenja postignut glasom budilnika, koji se žali na zdravlje – boli ga sve, jer čuje da u njemu nešto zvrca, štreca, zvrnda, zvoca, zveca, zvocka, krčka, bocka... Gomilanjem glagola sličnog značenja, onomatopejskog korijena, pjesnik stvara komičan efekat, a pojačava ga i personificiranjem budilnika, koji ima trbuh, noge, tjeme. Sat kasni, ili žuri, zato jer je mehanizam zatajio; ali svejedno ne želi da se liječi (ne voli da se po njemu *brčka*), sam sebi postavlja dijagnozu – pojeo je *neko kvarljivo vrijeme*. Duhovitom poentom, u kojoj mehanizam sasvim pre-

uzima psihologiju čovjeka, pjesnik dopušta da traje pokvareno vrijeme. Neko će zakasnuti u školu, ili se neće naspavati... Zašto je ljudima toliko važno da vrijeme bude *ispravno*?

5. O tumačenjima

Prethodnim tumačenjima, iako kratkim, prethodile su pažljive analize, a pripomoglo je i iskustvo tumača. Iako ne pretenduju da budu *konačna*, ona su ipak solidna osnova za dalja kompetentna i argumentovana tumačenja vezana za moguće dublje i sveobuhvatnije rezultate. Inače taj posao sastavljači antologija, ali i članovi žirija, autorice nastavnih planova i programa u pravilu izbjegavaju. Nekako se primilo da je autoritet dovoljan za odluku koja se onda, bez jasnih kriterija, ne može osporiti, iako se o njoj slobodno može zanovijetati. Gore ponuđena tumačenja, dakle, stoje i kao obrazloženje izbora. On je mogao biti drugačiji, sigurno. I možda bolji, da su na raspolaganju bili svi brojevi časopisa. Ali mu se ne može osporiti da je ispunio svrhu – proširio građu na kojoj se đaci poučavaju čitanju i razumijevanju poezije, i ohrabrio nastavnike i nastavnice da u tom poučavanju uvažavaju primijene tekstualne činjenice. Može se također iskoristiti u radu sa studentima koji se pripremaju za nastavnički posao. Najzad, moguće ga je uključiti u proces reforme cjelokupnog obrazovanja, u okviru koje umijeća čitanja, slušanja, razumijevanja i govorenja imaju ključnu ulogu i važnost. Ono što usporava taj proces jeste nedostatak primjera koji bi uvjerali sve aktere u prednosti drugačijeg pristupa nastavi jezika i književnosti. Inercija na koju zagovarači reforme nailaze pristaje samo na kozmetičke izmjene plana i programa. Ukoliko se ne žele ponoviti rezultati *reforme* iz 2003. godine, potrebno je skicirati, na nekoliko primjera, put koji dijete od prvog do devetog razreda prelazi ka postizanju ciljeva i usvajanju vrijednosti. Ako se oni, recimo, definišu ovako –

(Čitanje) Čita tečno i sa razumijevanjem tekstove različitih vrsta i složenosti na oba pisma (ćirilica i latinica); U stanju je samostalno odabrati i preporučiti tekst; obrazlaže svoj izbor (gradi svoj

čitalački ukus i interesovanja); Razumije da je jezik struktura i poznaje osnovne zakonitosti po kojima je uređena; Pronalazi, odabire, povezuje i procjenjuje kvalitet i pouzdanost informacija dobijenih iz različitih izvora; Usvaja nove riječi i izraze i primjenjuje ih u govoru i pisanju; Razlikuje vrste tekstova (administrativno/pravni, novinarski, naučni, didaktički, književni...) i analizom ustanovljava svrhu i namjenu teksta (Kako su i zašto napisani.); Pokazuje dobro razumijevanje pročitano; Sumira, pojašnjava značenje pozivajući se na tekst, argumentira stav o pročitano; Povezuje napisano sa svojim iskustvom, vremenom i okruženjem u kojem živi; Prepoznaje stereotipe i predrasude u tekstu, i načine na koje pisac nastoji uticati na nečije stanovište; Razvija empatiju i uočava moralne vrijednosti tekstova i sadržaja. (**Pisanje**) Razumije ulogu i mogućnosti pisma u jezičkoj komunikaciji; Koristi oba pisma u pisanju (i ćirilicu i latinicu); Vlada pravopisnim i gramatičkim pravilima i standardima jezika i primjenjuje ih u pisanju; Prikuplja, procjenjuje i organizuje ideje i informacije od važnosti za tekst koji piše; Piše tako da formu i stil prilagođava namjeni pisanja i publici kojoj se obraća; Strukturira tekst poštujući osobenosti odabrane forme; Tekst samostalno revidira, unapređuje, uređuje i lektoriše; U tekstu iskazuje i dobro argumentira sopstveno stanovište, uzimajući u obzir i druga stanovišta, pravilno upućujući na izvore, ne služeći se plagiranjem; Vlada programima za obradu teksta i prezentacije sadržaja; U različitim formama predstavlja rezultate svog osobnog ili timskog rada i stvaralaštva (eseji, grafičko-vizuelne prezentacije, performansi, književni i dramski nastupi, filmske projekcije, školska web-stranica, školski list...).

(**Govor i slušanje**) Uspješno učestvuje u svakodnevnoj govornoj komunikaciji; Razlikuje i koristi jezičku i nejezičku komunikaciju; Razumije poziciju govornika i slušaoca (kao govornik vodi računa o razumljivosti i jasnoći iskaza, drži se teme, koristi se neverbalnom komunikacijom da prenese informaciju slušaocima; kao slušalac poštuje govornika, ne upada u riječ, postavlja pitanja i

traži pojašnjenja, sumira); Posjeduje preduslove važne za kvalitete iskaza; Poznaje jezik, upućen je u temu, vlada retoričkim vještinama (pauza, intonacija, ponavljanje, naglašavanje...); Prilagođava iskaz namjeri, kontekstu i publici kojoj se obraća, razlikuje različite razloge govorenja: pružanje ili traženje informacija, uvjeravanje sagovornika, izražavanje emocionalnih stanja, logičko izvođenje, rasprava, debata, prezentacija i dr.; Uspješno javno govori i nastupa u školskim tijelima i na drugim javnim skupovima.

(Mediji) Razumije specifičnosti različitih medija: televizije, filma, radija, interneta, pozorišta, kompjuterskih igara, stripa; Poznaje osnovne faze proizvodnje medijskih sadržaja; Poznaje neophodne tehničke preduslove za njihov nastanak i ko je sve odgovoran za konačni rezultat; Odabire i prati medijske sadržaje prilagođene svom uzrastu i interesima; U stanju je da obrazloži svoj izbor i ocijeni kvalitet izabranog sadržaja; Poznaje etičke principe povezane sa korištenjima medija, te načine i alate da medije koristi na siguran način; Samostalno proizvodi različite medijske forme; U kreativnom radu primjenjuje stečena znanja i vještine vezane za maternji jezik i specifičnosti medija.

– onda je potrebno imati jedan niz tekstova, od jednostavnijih ka složenijim, koji će omogućiti da svako dijete na kraju devetogodišnjeg obaveznog školovanja navedene ciljeve postigne.

To znači da će tekstova biti mnogo manje, da će se na pojedinim zadržavati mnogo duže, da će književnih biti znatno manje, da će medijskih sadržaja biti više, da će se jezička pravila morati usvajati u kontekstu. To dalje opet znači da kanon nacionalne književnosti neće biti alfa i omega školskog programa (što se za *Jokićevu reformu* u Hrvatskoj pokazalo kao nesalomljiv orah⁶),

6 Misli se na dokument Okvir kurikularne reforme, koju je izradio tim pod vodstvom Borisa Jokića. Nakon objavljivanja obimnog materijala na internetu, najviše primjedbi izrekli su hrvatski nacionalisti, smatrajući ponuđeni okvir preuskim za hrvatski književni kanon. Slično se ponovilo i u Sarajevskom kantonu. O tome vidi članak na portalu *Školegijum*, pod naslovom *Revizija revizije*, od 24.10.2016, potpisana redakcija.

odnosno da će indoktrinacija postati prepreka ostvarenju obrazovnih ciljeva, umjesto što je, kao sad, i sredstvo i cilj.

Upravo je metod apliciran na ovaj izbor, koji podrazumijeva obrazloženje, zasnovano na *tumačenjima* odabranih pjesama i njihovim smještanjem u kontekst časa, prvi korak u potiskivanju i isključivanju te i takve indoktrinacije.

6. O indoktrinaciji

S tim u vezi, nameće se pitanje po čemu ovaj izbor nije ideološki motivisan. Zar sama odluka da se on ograniči na period izlaska časopisa u socijalističkoj Jugoslaviji nije prikriveno *projugoslovenska, jugonostalgičarska, ljevičarska, komunjarska*, takva, dakle, da pod prividom naučne objektivnosti ponudi samo drugi okvir za istu zloupotrebu obrazovanja? Ne s nacionalistom kao finalnim proizvodom, nego sa (biva) Jugoslavenom i komunistom?

To, međutim, nisu postigli ni *Vesela sveska* ni jugoslavensko obrazovanje kad je iza njih stajala moć jake države, pa je teško zamisliti da bi tako nešto uspjelo sada. Naravno, zanimljivo je pitanje zašto jugoslavensko obrazovanje nije stvorilo komuniste i Jugoslavene, nego milione ljudi koji su se manje ili više krvavo razgraničili u procesu privatizacije kolektivnog vlasništva? Odgovor zahtijeva mnogo više prostora nego što ga ovom prilikom može dobiti, ali jedan od razloga leži upravo u indoktrinaciji, koja je i u socijalističkoj Jugoslaviji gutala lavovski dio obrazovanja. Iako se opravdavala univerzalnim vrijednostima jednakosti i socijalne pravičnosti, opšteg napretka i ljudskih prava, ona je proizvodila *podanike*. Gradila je moralni legitimitet na partizanskom ratovanju i antifašizmu narativima koji nisu bili objektivni i koji se nisu kritički ispitivali, gajila fascinaciju granicama, na kojima je dječiji san čuvala *Armija, odbrana tvoja*, naticala sedmogodišnjacima pionirske kape na glave i vezala im crvene marame oko vrata. Zanimljivo bi bilo provjeriti, i objasniti ga ako je tačan, utisak sastavljača ove antologije da je takvih sadržaja u

Veseloj svesci bilo više sedamdesetih i osamdesetih godina, nego u početku njenog izlaženja.

Vratimo se na prigovor da će obrazovanje, ako ne bude nacionalističko, nužno postati komunističko (čime se svaki pokušaj reforme diskredituje). Ako nije čisto pragmatičan, u smislu da je nebitno to u šta se obrazovanje mijenja, nego da ne treba da se mijenja jer je ovakvo dobro (naravno, nacionalistima), onda ga treba čuti kao da dolazi sa strane kulturnog, preciznije, vrijednosnog relativizma. Njegovi zagovornici smatraju da univerzalne vrijednosti ne postoje, često ih vezuju za zapadne (evropsko-prosvjetiteljske) i kolonizatorske. Istina je da se industrijski, medijski (kulturno) i vojno moćne države na *zapadu* predstavljaju kao baštinice i zaštitnice tih vrijednosti (iako su i same daleko od toga da ih sve i uvijek poštuju), ali je istina, isto tako, da nijedno dijete na svijetu ne bi trebalo umrijeti od gladi ili bolesti koja se može izliječiti, ili da je nepravično dječake slati u školu, a djevojčicama uskraćivati isto takvo obrazovanje. Postoje, naime, vrijednosti koje su opšte, bliske i vrijedne jednako svakom ljudskom biću pa tako i čovječanstvu, neovisno o stranama svijeta i granicama država. Nije problem, dakle, u tome da se obrazovni ciljevi ne mogu zasnovati na univerzalnim vrijednostima, nego u tome da ih nacionalne države kao instrumenti korporacija ne žele u svojim školama. Jer im te škole trebaju kao mjesta na kojima će se cjelokupna populacija ubijediti ne dajući joj priliku za sumnju, u nužnost i pravičnost dodijeljenih društvenih uloga. To je, u najkraćem, i opis indoktrinacije: nametanje stavova i vrijednosti, bez njihovog dovođenja u pitanje, odraslog autoriteta djetetu, koje cijeli proces doživljava (pogrešno!) kao *sticanje*, umjesto kao *uskraćivanje* znanja.⁷

⁷ O tome kako se književnost u tom oduzimanju koristi, vidi: N. Veličković, *Školokrećina*, Sarajevo: FOD BiH i Mas Media, 2015. Također i N. Veličković, "Tiltovanje, ludom radovanje", *Školegijum*, br. 3, 2011/12, str. 96-111.

U tom smislu izbor poezije iz Vesele sveske, ograničen na period socijalističke Jugoslavije, nije unaprijed ideološki motiviran. (Osim ako se i *univerzalizam* proglasi ideologijom, što je samo jedan od trikova da ga se diskredituje.) On to, kao i sve drugo, može postati, u konkretnoj primjeni, u obrazovanju. Ali već time što je izbor, pa u njega nisu ušle pjesme poput *Kad u vojsku pođu mladići*⁸ i jer je uz njega ponuđen skup vrijednosti o kojima se u školi može govoriti, ta je vjerovatnoća manja, a odgovornost transparentnija.

Da zaključimo. *Vesela sveska* bila je atraktivan i uticajan dječiji časopis, prisutna u velikom broju škola, u tiražima danas nezamislivim (i do 300.000 primjeraka) na cijelom području Jugoslavije. Privlačila je i objavljivala sve relevantne dječije pisce na našem jeziku u raznovrsnim njegovim *izgovorima* i kao takva bez sumnje čini nezaobilazan dio naše kulturne baštine. Ovaj izbor (nepotpun, bez cjelovitog uvida u sva godišta i bez uključenih prevedenih pjesama s većeg broja jezika) samo je prvi korak u valorizaciji i korištenju te baštine. Naredni bi bio da se svi nedostajući brojevi pronađu, a oštećeni zamijene i da se sva godišta kompletiraju i pohrane u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci u Sarajevu, nekoliko decenija stolnom gradu književnosti za djecu, zahvaljujući *Veseloj sveski*.

⁸ *Kad u vojsku pođu mladići* / дечки, јарани, соколићи, / Градимир, / Јездимир, / Звонимир, / Станимир, / Љубомир, / Бранимир, / Желимир, / Његомир, / Владимир... / радује се ДОМОВИНА: / биће мир, / биће мир. (Спасоје Лабудовић) Iako nema razloga da se i ova pjesma ne čita u razredu. Ali u kontekstu uloge koju je JNA imala u ideološkom oblikovanju identiteta građana socijalističke Jugoslavije i uloge koju je imala u ratovima u Jugoslaviji 1991. i 1992. godine.

BILJEŠKE O PJESNICIMA I PJESNIKINJAMA

Na mnogim književnim susretima učenici se često iznenade kada vide *uživo* nekog pisca, po nekom njihovom maglovitom osjećanju trebalo bi da su svi pisci iz lektire mrtvi. Zato ovdje kažem nešto sasvim suprotno – svi čitani pisci, pa i oni iz lektire, živi su, čak i ako su ljudi umrli. Neću da im navodim godinu smrti, oni će umrijeti onoga dana kada više ne bude čitalaca njihovih pjesama. Slažete li se?

R.R.⁹

Mira Alečković (1924), četiri decenije urednica dječijeg lista *Zmaj*, čija je bila i jedna od osnivačica. Objavila knjige za djecu: *Zvezdane balade*, *Podzemni heroji*, *Proleće*, *Dobar dan*, *Ljulaška na grani*, *Prijatelji*, *Lastavice*, *Krilati ljudi*, *Čarobna vrata*, *Svetla soba*, *Srebrni voz*, *Nebo detinjstva...*

9 Iz bilješke o piscima, u: Izbor iz jugoslovenske poezije za djecu, IV razred, Sarajevo: Svetlost, 1989. Prir. Ranko Risojević. Bibl. Mladi dani.

Bisera Alikadić (1939), pjesnikinja, u čijem se opusu izdvajaju knjige za djecu: *Kraljica iz dvorišta* (priče), *Tačkasti padobran* (priče), *Pjesmice-ljestvice* (pjesme), *Voz do neba* (pjesme)...

Miroslav Antić (1932), pjesnik, režiser, scenarista i novinar, autor knjiga za djecu: *Nasmijani svijet*, *Posljednja bajka*, *Plavi čuperak*, *Šašava knjiga*, *Prva ljubav*, *Živeli prekosutra*, *Garavi sokak*, *Olovka ne piše srcem*, *Ptice iz šume*, *Druga strana vetra*...

Zvonimir Balog (1932), pedagog po struci, ilustrator, kipar, radio na televiziji, u školi, uređivao časopise i antologije. Objavio preko 60 knjiga, među kojima i naslove *Zlatna nit*, *Nevidljiva Iva*, *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*, *Ja magarac*...

Jan Beran (1927), snimatelj, reditelj, scenarista, dramski pisac i prevodilac sa češkog, poljskog i slovačkog. Pisao radio drame i drame za pozorište, a među njima i nekoliko za djecu.

Laslo Blašković (1943), učitelj, urednik na radiju, objavio je knjige: *Izlet na zmaju*, *Da sam tatin tata*, *Vrteška*, *Nešto peto*, *Obične priče o neobičnom dečaku*, *Tate, mame i još poneko*, *Dečak je namignuo suncu*, *Vesela družina*, *Skakutanje reči*, *Molovi, hmodike i rodike*, *Džinovski orah ili kupus bez lišća*, *Srećan kraj*, *Mornarska pesma koja dugo traje*...

Edo Bubalo

Predrag Čudić (1943), pjesnik, prozaista, dramski pisac, esejista, pisac za djecu, satiričar, kolumnista, prevodilac poezije s ruskog i mađarskog jezika. Objavio je knjige za djecu *Jesen u cirkusu* i *Smešni junaci*. Na tekst njegove drame *Dugme lotalica* komponovana je opera, a poezija za djecu skupljena u knjizi *Čudo od deteta*.

Branko Ćopić (1915), profesionalni književnik, autor proze i poezije za djecu. Mnoga su mu djela bila, a neka su još uvijek u lektiri: *Bojna lira pionira*, *Doživljaji mačka Toše*, *U carstvu leptirova i medvjeda*, *Doživljaji Nikoletine Bursaća*, *Orlovi rano lete*, *Lalaj Bao*, *Čarobna šuma*, *Ježeva kućica*, *Djeda Trišnin mlin*, *Magareće godine*...

Ljubodrag Despotović

Rizo Džafić (1945), književnik i univerzitetski nastavnik, autor nekoliko čitanki i antologija, knjiga za djecu (poezije) *Tajne beskrajne*, *Naglavačke* (i priča) *Očev zavičaj*, *Očeva sjekira*, igrokaza i slikovnica.

Dušan Đurišić (1932), nastavnik i profesionalni književnik, objavio veliki broj knjiga poezije, između ostalih *Veliki kapetan*, *Zelena Zeta*, *Vrti se vrtuljak*, *Bez pardona*, *Probudene stvari*, *Baroni di Makaroni i knez de Majonez*, *Vjetrova kuća*, *Ćiribu-ćiriba*, *Svijete, zdravo*, *Pojas šaroliki*, *Laku noć*, *maleni*, *Moja cvjetna gradina*, *Zlatna Anja i patuljci*, *Polako pa brže*, *Zelena mačka*, *Gdje živi more*, *Il je bilo il će biti...*

Enver Ekić

Šimo Ešić (1954), pisac, izdavač, novinar, pjesnik za djecu, između ostalih objavio naslove *Vezena torbica*, *Rudarev kućerak*, *Pola igra*, *pola zbilja*, *Šta li mrda iza brda*, *Putovanka*, *Kako se crta sunce*, *Prva ljubav treći put*, *Vrelo ljepote*, *Antologija...*

Anto Gardaš (1938), pravnik po struci, pisao romane, bajke, priče, pjesme i igrokaze, nekoliko zbirki haiku poezije. Neki naslovi knjiga za djecu su *Dopisnici javljaju*, *Prvi suncokreti*, *Uvijek netko nekoga voli*, *Plavokrila ptica*, zbirka igrokaza *Ledendvor* i zbirka bajki *Damjanovo jezero*. Poznata je serija romana s glavnim junakom Mironom.

Branko Halusa (1914), novinar, dječji pisac i enigmat, radio u listovima *Borba*, *Večernji list*, *Ilustrovana politika*. Za djecu objavio knjige *Halo, tata!*, *Pesme radosti*, *Cincilin u zemlji Snjegovića*.

Hamza Humo (1895), saradivao u časopisima *Zabavnik*, *Gajret*, *Politika*, *Novo doba*, urednik Radio Sarajeva i direktor Umjetničke galerije. Rijetko pisao za djecu, a neki od njegovih poznatih naslova su *Grad rima i ritmova*, *Sa ploča istočnih*, *Grozdanim kikat*.

Nasiha Kapidžić-Hadžić (1932), nastavnica u gimnaziji, urednica na radiju i izdavačkoj kući Veselin Masleša, za djecu napisala zbirke poezije *Maskenbal u šumi*, *Vezeni most*, *Od tvog grada do mog grada*, *pjesme*, *Šare mog šešira*, *Liliput*, *Lete, lete laste*, *pjesme*, i radio-igre, *San o livadici*, *Glas djetinjstva*, *Događaj u Loncipunum*.

Enes Kišević (1947), glumac i pjesnik, autor naslova *Mačak u trapericama*, *I ništa te kao ne boli*, *Ne ogledalo, lice umij*, *Lampa u prozoru*, *Djed Mraz* i *Baka Mrazica*, *Čudostvorac*, *Veseli sat*, *Djeca su druga polovica duge*, *Mama ti si moj zrak*, *Lampa*, *pače*, *mačak...*

Zlata Kolarić-Kišur (1894), autorica knjiga poezije za djecu *Smijte se djeco!*, *Naš veseli svijet*, *Po sunčanim stazama...*, igrokaza *Od zore do mraka*, *Dječje igre* i *Cvijete*, radijske igre *Jedan mali život*. U knjizi *Moja Zlatna dolina* je opisala svoje djetinjstvo u Požegi.

Gustav Krklec (1899), činovnik u banci, urednik u izdavačkim kućama Nolit i Zora, akademik, autor knjiga poezije za odrasle, epigrama i *rugalica*, prevodilac, autor knjiga za djecu *Zvonce o repu*, *Telegrafске basne*, *Drveni bicikl*, *Lastavica nad gradom*, *Majmun i naočale*, *Ptičji pjev* i slikovnica *Kako se gradi kuća*, *Što se dobiva od mlijeka*, *Zašto pada kiša...*

Dragan Kulidžan (1930), urednik Vesele sveske, pisao za djecu prozu, poeziju i drame, neki od naslova su *Šuma i pahuljice*, *Sipajte*, *sipajte*, *Priče iz ježevog mlina*, *Kriv je mačak*, *Dječak i vojnik*, *Čarobne sanke*, *Strašni miš*, *Stanica bez sata...*

Ilija Ladin (1929), romanist, autor desetak zbirki pjesama za odrasle: *Račun svodeći*, *Pjesme o pticama*, *Patnja je počela*, *Muzama se ispričavam...*

Laza Lazić (1929), urednik u izdavačkoj kući Rad i u dječijem časopisu OTO, pjesme za djecu objavljivao u časopisima.

Slobodan Lazić, pravnik, službenik u banci, prevodilac sa više od deset jezika, saradivao s dječijim časopisima *Zmaj*, *Poletarac*, *Vesela sveska*, objavio zbirku pjesama *Klikeri* i *zvezde*.

Dragan Lukić (1928), predavač na školi za vaspitače i urednik na radiju, uređivao dječiji časopis *Zmaj*, napisao knjige za djecu *Velika trka*, *Zveri kao fudbaleri*, *Ovde stanuju pesme*, *Vagon prve klase*, *Kako rastu nogavice*, *Od kuće do škole*, *Lovac Joca*, *Vožnja po gradu...*

Desanka Maksimović (1898), gimnazijska nastavnica, književnica, prevodila poeziju s nekoliko jezika, za djecu objavila naslove: *Reka pomoćnica*, *Vetrova uspavanka*, *Prolećni sastanak*, *Rosna rukovet*, *Šumska ljuljaška*, *Čudo u polju*, *Sunčevi podanici*, *Ptice na česmi*, *Zlatni leptir*, *Dete u torbi*.

Dragutin Malović (1936), profesor muzike i slobodni umjetnik, saradnik *Vesele sveske* od 1961. do 1969, napisao dramu za djecu *Pauk i ruža*.

Radovan Mikić (1925), pjesnik, saradnik u časopisima *Vijesnik*, *Vijesnik Srijedom*, *Narodni list*, *Borba*, *Radost*, *Modra lasta*, *Vesela sveska*, *Zmaj*. Poeziju za djecu objavio u knjigama *Imao sam plavog slona*, *Doživljaji raka Mudrijaša*. Autor je i slikovnice *Ja toliko znam*.

Velimir Milošević (1937), urednik na radiju, u novinama i izdavačkoj kući, autor zbirki poezije za djecu *Zvezdarnica*, *Berači rose*, *Djeca su vojska najjača*, *Djeca grle domovinu*, *Nacrtaj mi kuću, tata*, *U svijetu pravde dječije...*

Branko Miljković (1934), pjesnik i prevodilac.

Milica Miron (1884), autorica drama za djecu: *Snežana*, *Mačak u čizmama*, *Nestašni Ivo*, *Čudotvorni čirak*, *Vidjeni ženik*, *Aladinova čarobna lampa*, *Proljeće se budi*. Pjesme objavljivala u časopisima.

Amir Mujić

Mošo Odalović (1947), pisac, slikar, ilustrator, skulptor, objavio veliki broj naslova s poezijom za djecu: *Vrlo važno*, *Da ti nešto kažem*, *Pegavi general*, *Od amebe do bebe*, *Neko je ukrao lastu*, *Druže tata, kućni komandante*, *Ovde nešto nije u redu*, *Vetar mi odneo pantalone*, *Reče mi jedno dijete*, *Cvečara za Cveju*, *Cvetokradicu*, *Popravljamo nizbrdice*, *Gde je lampino dete...*

Enisa Osmančević-Čurić (1945), nastavnica, saradnica listova za djecu *Vesela sveska*, *Male novine*, *Modra lasta*, *Zmaj*, *Tik-tak*, objavila zbirke poezije *Klempav oblak*, *Pramčioak*, *Svjetlac u koprivama*, *Pedalj vedrine...*

Luko Paljetak (1943), prevoditelj, dramaturg, reditelj, doktor nauka, akademik, objavio knjige poezije za djecu *Miševi i mačke naglavačke*, *Slastičar orangutan*, *Ledomat tata*, *Roda u drugom stanju*, *Priče iz male sobe*, *Lavice na kavici*, *Duhovi sa Strahurna...*

Šukrija Pandžo (1910), učitelj, radijski urednik, napisao knjige pjesama *Razgovori*, *Bliže su postale zvijezde*, *Iznad gore vjetri zbore*, *Dobro mi došli* i priča *Samo još kosovi zvižduću* i *Zeleni strah*.

Vesna Parun (1922), pjesnikinja, prozna i dramska spisateljica. Za djecu objavila knjige poezije *Patka Zlatka*, *Tuga i radost šume*, *Zec mudrijan*, *Kornjačin oklop*, *Mačak Džingiskan* i *Miki Trasi*, *Mačak na mjesecu*, *Miki Trasi i baka Pim Bako*, *Miki slavni kapetan*, *Karneval u Kukljici*, *Dvanaest slikovnica o psima*, *Hoću ljutić*, *neću mak*, *Roda u školi*, *Pokraj Kupe kad se vrapci skupe*, *Moj prijatelj šišmiš*, *Pčela*, *duga i mlin*, *Tri morske pustolovke...*

Brato Pavlović (1928), novinar i književnik, član redakcije *Glasa pionira*, radio u *Omladinskoj riječi*, Radio Sarajevu i *Večernjim novinama*. Objavio zbirke pjesama za djecu *Srebrni vodopad*, *Zvon-zvonke* i knjige proze *Skok sa kule* i *Prvi lov*.

Dušan Radović (1922), pisac, novinar *Borbe* i televizijski urednik, aforističar, antologičar, autor knjiga za djecu poezije i proze *Poštovana deco*, *Poštovana deco*, *Smešne reči*, *Pričam ti priču*, *Vukova azbuka*, *Crni dan*, i radio-dramu *Kapetan Džon Piplfoks*.

Dragan Radulović (1951), pisac i slikar, urednik dječijih časopisa i TV programa za djecu, autor knjiga *Strmoglavi*, *Nijesmo odavde*, *Okrpljene cipelice*, *Planeta djeteta*, *Nemoj ovo nikom reći*, *Šta ćemo s nama*, *Krilati dječaci*, *Leptir na asfaltu*, *Hoću kući*, *E baš neću*, *Dječak sa zelenim krilima...*

Stanko Rakita (1930), učitelj, objavio knjige *Veliki let*, *Nigdje kraja svijetu*, *Radoznali dječak*, *Bijeli let*, *Svijet satkan od leprša*, *Svilopolje...*

Ivica Vanja Rorić (1951), pjesnik, prevoditelj, izdavač udžbenika i lektire, bio urednik *Vesele sveske*, autor knjiga poezije *Svemirko traži sreću*, *Dječak grli svijet*, *Doživljaji miša Šiša*, *Duga u travi...*

Ljubivoje Ršumović (1939), urednik na radiju i televiziji, direktor dječijeg pozorišta Boško Buha, objavio knjige poezije za djecu *Ma šta mi reče*, *Još nam samo ale fale*, *Domovina se brani lepotom*, *Ujdurme i zvrčke iz antičke Grčke*, *Sunčanje na mesečini*, *Tri čvora na trepavici...*

Miodrag Stanisavljević (1941), pjesnik, satiričar, dramaturg, prevodilac, za djecu napisao knjige i drame *Levi kraljevi*, *I mi trku za konja imamo*, *Vasilisa Prekrasna*, *Priča o carevom zatočniku*, *Začarana princeza*, *Okasen i Nikoleta...*

Buda Stojković

Muhidin Šarić (1944), nastavnik u osnovnoj školi, pisac za odrasle i djecu, za koju je objavio naslove *Spava li dan u mraku*, *Na krilima neba*, *Kada plava ptica sanja*, *Kolo kozaračko*, *Cvrkutan-ka*, *Zaljubljena baka*, *Pođi kući*, *Iz majkine sehare*, *Ponekad na času*, *Zrnca sunca...*

Alija Šljamo

Gvido Tartalja (1899), pravnik, prevodilac, urednik knjiga za djecu, i autor zbirki *Koliko je težak san*, *Carstvo male Srmene*, *Mali glumci*, *Oživela crtanka*, *Vesela zoologija*, *Vrabac u zabavištu*, *Dedin šešir i vetar*, *Gusarska družina*, *Moj brat blizanac i ja...*

Duško Trifunović (1933), pjesnik, romanopisac i scenarista. Osim zbirki za odrasle, nekoliko drama i romana, objavio je veliki broj knjiga za djecu: *Djeca sama kod kuće*, *Od igle do lokomotive*, *Bombonal*, *Šarena laža*, *Sedam šuma*, *Bumbarin dugi let*, *Juriš u okršaje*, *Prolog i epilog*, *Zlokotlokrp*, *Dunavski zmaj*, *Odosmo u kosmos*, *Mic po mic micimetar*, *Kud i kamo*, *Glavni junak*, *Nojeva lađa*, *Dokazni materijal*, *Zlatnim perom zlatno slovo*, *Cela škola* i seriju slikovnica: *Jaje, riba, pače*, *Leonardo, vatra*, *Novine, pošta*, *Frizure, moda, poljupci*, *Voće, selo, leptir...*

Grigor Vitez (1911), urednik u zagrebačkoj izdavačkoj kući Mladost u kojoj je pokrenuo i uređivao biblioteke *Vjeverica* i *Jelen*. Objavio knjige *Prepelica*, *Sto vukova*, *Kad bi drveće hodalo*, *Jednog jutra u gaju*, *Iza brda plava*, *Hvatajte lopova*, *Gdje priče ra-*

stu, Igra se nastavlja. Prevodio je dječju poeziju sa ruskog, francuskog i slovenačkog jezika.

Nikola Vujčić (1956), urednik književnih časopisa, priredio antologiju narodne književnosti za djecu.*

* Napomena

Pod pritiskom kratkog roka za predaju rukopisa u štampu, iako je konsultovano više izvora (Wikipedija, leksikoni pisaca, bio-bibliografske napomene u pojedinim izdanjima, npr. u antologijama D. Radovića i R. Risojevića) nekoliko autora ostalo je bez odgovarajućih bilješki. Rezultat bi bio još i neugodniji bez pomoći Minele Đelmo i Ružice Marjanović. Pokušalo se ujednačiti bilješke, tako da sadrže informacije o godinama rođenja autora, zanimanjima kojima su se u životu bavili te izbor naslova iz njihovih opusa.

NAPOMENA O IZVORIMA

- Mira Alečković, Zbrka (V.9.1957/58)
Bisera Alikadić, Sto (XXI.12.1972/73)
Miroslav Antić, Golišava pesma (XXXV.4.1986/87)
Zvonimir Balog, Brat (XXXVII.15.1988/89)
Jan Beran, Crtež (VIII.5.1959/60)
Laslo Blašković, Kad porastem (XXVI.6.1977/78)
Edo Bubalo, Šta ko ima (II.8.1953/54)
Predrag Čudić, Siva četka (XXI.8.1972/73)
Predrag Čudić, Pileća pjesma (XXI.13.1972/73)
Branko Ćopić, Kod čičine kuće (XV.1.1966/67)
Branko Ćopić, Znaš li naše gradove (XV.3.1966/67)
Ljubodrag Despotović, Kako trava spava (XIX.17.1970/71)
Rizo Džafić, Naglavačke (XXXVIII.5.1989/90)
Dušan Đurišić, U šetnji (XXI.7.1972/73)
Enver Ekić, Kako Bata crta (II.2.1952/53)
Šimo Ešić, Šta sve ujak mora znati? (XXII. 10.1973/74)

Anto Gardaš, Kako se u našoj kući čitaju novine (XXVI.18.1977/78)
 Branko Halusa, U Luke (II. 9.1953/54)
 Hamza Humo, Drug čvorak (IV.7.1955/56)
 Nasiha Kapidžić Hadžić, Da što mi ti... (XXI.10.1972/73)
 Nasiha Kapidžić Hadžić, Šefija (XXXIX.9.10.1990/91)
 Nasiha Kapidžić Hadžić, Zar nije tako? (XVI.8.1966/67)
 Enes Kišević, Suha pjesma (XXXIX.19-20.1990/91)
 Zlata Kolarić-Kišur, Ne mršti se lutkice (I.9.1952/53)
 Zlata Kolarić-Kišur, Spava selo (XXI.2.1972/73)
 Zlata Kolarić-Kišur, Svatko sudi po sebi (XXIII.20.1974/75)
 Gustav Krklec, Ptičiji pjev (XIII.1.1964/65)
 Gustav Krklec, Zapis o snijegu (V.5.1956/57)
 Dragan Kulidžan, Mravi grade željeznicu (II.10.1953/54)
 Ilija Ladin, Slavujevi jezici (XXXIX.5.1990/91)
 Laza Lazić, Kad sam bio kitolovac (XIX.15.1970/71)
 Slobodan Lazić, Divno čudo (po jevrejskoj narodnoj pjesmi)
 (VI.6.1957/58)
 Slobodan Lazić, Noć (VIII.9.1959/60)
 Slobodan Lazić, Siva pesma (XIII.12.1964/65)
 Slobodan Lazić, Velikodušnost (XI.11.1962/63)
 Dragan Lukić, Samo vi recite meni... (XVII.6.1972/73)
 Desanka Maksimović, Na jesenjem trgu (Sa izložbe dece slikara)
 (XXI.3.1972/73)
 Dragutin Malović, Kauboj Mićo (XVI.10.1966/67)
 Radovan Mikić, Jež i vjeverica (IV.1.1955/56)
 Velimir Milošević, Dve jabuke (XXIII.12.1974/75)
 Velimir Milošević, Šumor-šuma (XXVI.16.1977/78)
 Branko Miljković, Pjesma o cvetu (XI.14.1962/63)
 Milica Miron, Stari mlin (VI.3.1957/58)
 Amir Mujić, U dalekom Vijetnamu (XXI.11.1972/73)
 Mošo Odalović, Kokoška se seli u toplije krajeve (XXXVIII.4.1989/90)
 Mošo Odalović, Spavanje (XXVI.8.1977/78)
 Enisa Osmančević-Ćurić, Vrijeme (XXXVIII.11.1989/90)
 Luko Paljetak, Budilica (XXXIX.17.1990/91)

Šukrija Pandžo, Vesela šuma (XXXIX.5.1990/91)
Vesna Parun, Moje ime (XXXIII.2.1985/86)
Brato Pavlović, Kada kiša pada (IV.4.1955/56)
Brato Pavlović, Pijevac i lisac (I.3.1952/53)
Duško Radović, Da li pionir (XXXVIII.6.1989/90)
Dušan Radović, Sve je pošlo naopačke (XVII.6.1968/69)
Dragan Radulović, Ostavi nebo za pticu (XXXIII.6.1985/86)
Stanko Rakita, Kupa (XXI.15.1972/73)
Stanko Rakita, Željкова prolećna želja (XXI.14.1972/73)
Ivica Vanja Rorić, Svaka čast (XIX.16.1970/71)
Ivica Vanja Rorić, Svuda lišće, svuda zlato (XXIII.5.1974/75)
Ljubivoje Ršumović, Čudan ljekar (XVI.10.1966/67)
Ljubivoje Ršumović, Deset ljutih gusara (XXXVIII.7.1989/90)
Miodrag Stanislavljević, Zec sa govornom manom
(XXXVIII.3.1988/89)
Buda Stojković, Tačke (XXI.14.1972/73)
Muhidin Šarić, Sto pitanja (XXXIX.2.1990/91)
Alija Šljamo, učenik iz Jablanice, Hrabri miš (III.4.1954/55)
Gvido Tartalja, Dunja (XXXVIII.6.1989/90)
Gvido Tartalja, Guske (XXXVII.16.1988/89)
Gvido Tartalja, Kitova beba (XIII.5.1964/65)
Gvido Tartalja, Som (XIII.15.1964/65)
Duško Trifunović, Sanjam li ja ovo (XXXVIII.4.1989/90)
Grigor Vitez, Dva pijetla (I.9.1952/53)
Grigor Vitez, Kako živi Antuntun (XXXVII.12.1988/89)
Grigor Vitez, Patka, pljusak i stari gusak (II.9.1953/54)
Grigor Vitez, Potočnica (XV.13.1966/67)
Grigor Vitez, Ptičja pjevanka (V.8.1957/58)
Grigor Vitez, Sto vukova (V.5.1956/57)
Grigor Vitez, Uoči narodnog praznika (IX.3.1960/61)
Nikola Vujčić, Kad kažeš - volim (XXVI.19-20.1977/78)

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.4-93-1(082.2)

VESELA, antologija : izbor poezije za djecu iz Vesele sveske
1952-1991. / [izbor i pogovor Nenad Veličković]. - Sarajevo :
Mas Media : Fond otvoreno društvo BiH, 2018. - 125 str. ; 20 cm. -
(Školegijum. Lektira ; 18)

Pogovor / Nenad Veličković: str. 81-113. - Bilješke o pjesnicima i
pjesnikinjama: str. 115-122. - Bibliografija: str. 123-125.

ISBN 978-9926-414-11-5 (Mas Media)

ISBN 978-9958-749-24-7 (Fond otvoreno društvo BiH)

COBISS.BH-ID 25901830

ISBN 992641411-7

Vesela sveska bila je atraktivan i uticajan dječiji časopis, prisutna u velikom broju škola, u tiražima danas nezamislivim (i do 300.000 primjeraka) na cijelom području Jugoslavije. Privlačila je i objavljivala sve relevantne dječije pisce na našem jeziku u raznovrsnim njegovim izgovorima i kao takva bez sumnje čini nezaobilazan dio naše kulturne baštine. Ovaj izbor (nepotpun, bez cjelovitog uvida u sva godišta i bez uključenih prevedenih pjesama s većeg broja jezika) samo je prvi korak u valorizaciji i korištenju te baštine. Naredni bi bio da se svi nedostajući brojevi pronađu, a oštećeni zamijene i da se sva godišta kompletiraju i pohrane u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci u Sarajevu, nekoliko decenija stolnom gradu književnosti za djecu, zahvaljujući Veseloj sveski.